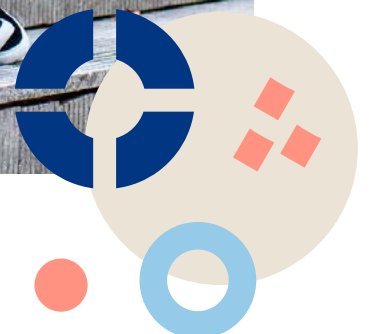

Työvoiman kysyntä Uudellamaalla keväällä 2023

– Työvoimalle on yhä kysyntää ja
Helsingin seudun yritykset pitävät kiinni
työntekijöistään haastavissakin tilanteissa

Uudellamaalla toimivassa Ennakointikamarissa laaditaan kaksi kertaa vuodessa tilannekatsaus Uudenmaan työvoiman kysynnästä, tarjonnasta ja osaamistarpeista.

Lisäksi Ennakointikamarin jäsenet kokoontuvat kaksi kertaa vuodessa yhteen etsimään ratkaisuja Uudenmaan työllisyyteen ja osaamistarpeisiin liittyviin lyhyen aikavälin haasteisiin.

Ennakointikamarin muodostavat

- Stadin AO
- Vantaan ammattiopisto Varia
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- Taitotalo
- Mercuria Kauppiaitten kauppaoppilaitos Oy
- Helsinki Business College Oy
- Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda
- Careeria
- STEP-koulutus
- Suomen Diakoniaopisto Oy
- Laurea
- Haaga-Helia
- Metropolia
- Helsingin yliopisto
- Uudenmaan liitto
- Uudenmaan ELY-keskus
- Uudenmaan TE-toimisto
- Helsingin seudun kauppakamari

Tilannekatsaukset laatii:

Olli Oja

Ennakointikamarin projektipäällikkö

Helsingin seudun kauppakamari

Sisällysluettelo

Kevät 2023	4
Työvoiman kysyntä Uudellamaalla keväällä 2023	5
Yritysten näkymiä työvoiman kysynnästä keväällä 2023	11
Työnhakijatilanne Uudellamaalla keväällä 2023.....	17
Näkökulmia jatkuvaan oppimiseen Uudellamaalla keväällä 2023	22
Tutkintoon johtava koulutus	22
Muu kuin tutkintoon tähtäävä koulutus.....	26
Vertailu muuhun Suomeen	30
Yhteenveto jatkuvan oppimisen opiskelijoista Uudellamaalla	32
Lähteet.....	33

Kevät 2023

Viime keväänä kaipasimme edes hiukan tasaisempaa vauhtia maailman myllerryksiin.

Sota Ukrainassa ei valitettavasti ole päättynyt, eikä valitettavasti näytä helpottavan lähitulevaisuudessa. Suomi on hyväksytty NATO:n jäseneksi. Uutisvirta ei enää samalla tavalla täyty keskustelusta arkisten hyödykkeiden hintatasosta. Kuluttajien luottamus on pysynyt matalalla, mutta on korkeammalla kuin vuoden 2022 pohjalukemissa. Hallitusneuvottelut ovat kestäneet pitkään, mutta tämäkin oli odotettavissa.

Tilanteet ja tulevaisuudennäkymät ovat siis jälleen muuttuneet, mutta meno on edes hiukan rauhallisempaa kuin keväällä 2022.

Työvoiman kysyntä on hiipunut vuodentakaisin huippulukemiin verrattuna, mutta säilynyt yhä sangen korkealla tasolla, jos vain maltamme tarkastella kysyntää pidemmällä aikavälillä. Toimialakohtainen vaihtelu kysynnän muutoksessa on selvää ja suurinta kysynnän lasku on ollut asiantuntijatehtävissä ja rakentamisen saralla. Eritoten jälkimmäisen alan kohdalla lähitulevaisuuden näkymät ovat heikot ja työvoiman kysynnässä ei ole odotettavissa nousua.

Sota Ukrainassa ja sen sivuvaikutukset eivät ole tunnetusti aiheuttaneet samanlaista syöksyä työllisyydessä kuin esimerkiksi pandemia pari vuotta aikaisemmin. Työttömyys on pysynyt Helsingin seudulla tasaisena vuoden ajan ja tilanteen odotetaan pysyvän jotakuinkin samalla tasolla lähitulevaisuudessa. Työvoiman saatavuuden ei valitettavasti ennakoida helpottavan alueellamme lähitulevaisuudessa, jos ei pahenevankaan. Uudelle hallitukselle ja toisaalta TE-palveluiden uudistukselle kohdistuu onnistumispaineita.

Työllisyyden lähitulevaisuuden kuva on siis haastava, mutta jos näin uskaltaa näinä aikoina sanoa, jotakuinkin tasainen. Työvoimalle on yhä kysyntää ja Helsingin seudun yritykset pitävät kiinni työntekijöistään haastavissakin tilanteissa.

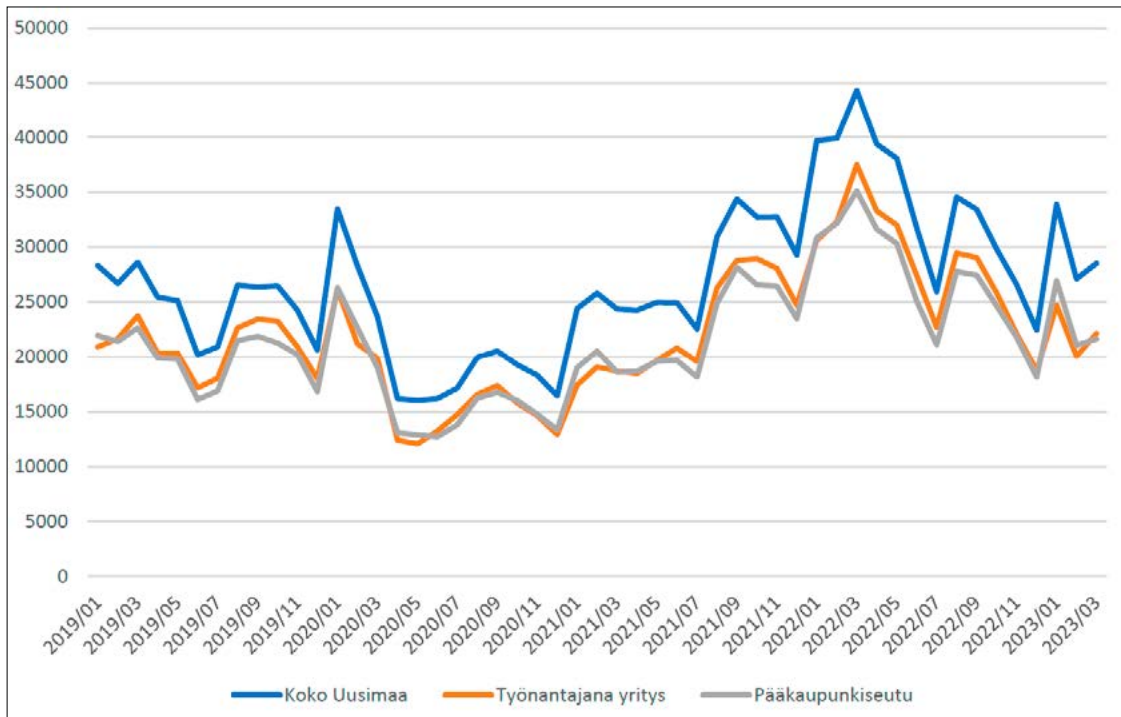
Tarkastelemme tässä tilannekatsauksessa myös jatkuvan oppimisen, eli työikäisten opiskelijoiden taustoja Uudellamaalla. Aiemmista tilastoista ja tutkimuksista olemme oppineet, että koulutuksessa on ollut nähtävissä tiettyä kasaantumista, kun korkeakoulutetut ja asiantuntijatehtävissä työskentelevät henkilöt ovat olleet erityisen aktiivisia päivittämään osaamistaan. Uudet jatkuvaa oppimista koskevat raportit vahvistavat näiden ilmiöiden olemassaolon myös Uudellamaalla, mutta toisaalta kuva ei onneksi ole näin yksiselitteinen. Muutkin kuin korkeakoulutetut päivättävät osaamistaan ja toisaalta osaamista päivitetään muullakin kuin korkeakoulutuksella.

Työikäisten osaamisen päivittäminen on tunnustetusti merkittävä osa työelämämme tulevaisuutta ja on aivan olennaista, että siihen on tarjolla joustavia ja kannustavia polkuja. Tämä haastaa työllisyyden ja osaamisen parissa työskentelevät toimijat työnantajista koulutuksentarjoajiin ja työllisyyspalveluista ministeriöihin.

Työvoiman kysyntä Uudellamaalla keväällä 2023

Kuviosta 1 näemme TE-toimistoon kuukausittain ilmoitetut uudet avoimet työpaikat vuodesta 2019 alkaen Uudellamaalla ja vielä erikseen pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen). Tämän lisäksi kuviossa on nähtävissä yritysten ilmoittamien uusien työpaikkojen määrä.

Uudet avoimet työpaikat Uudellamaalla

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimet työpaikat sektorin mukaan kuukauden aikana.

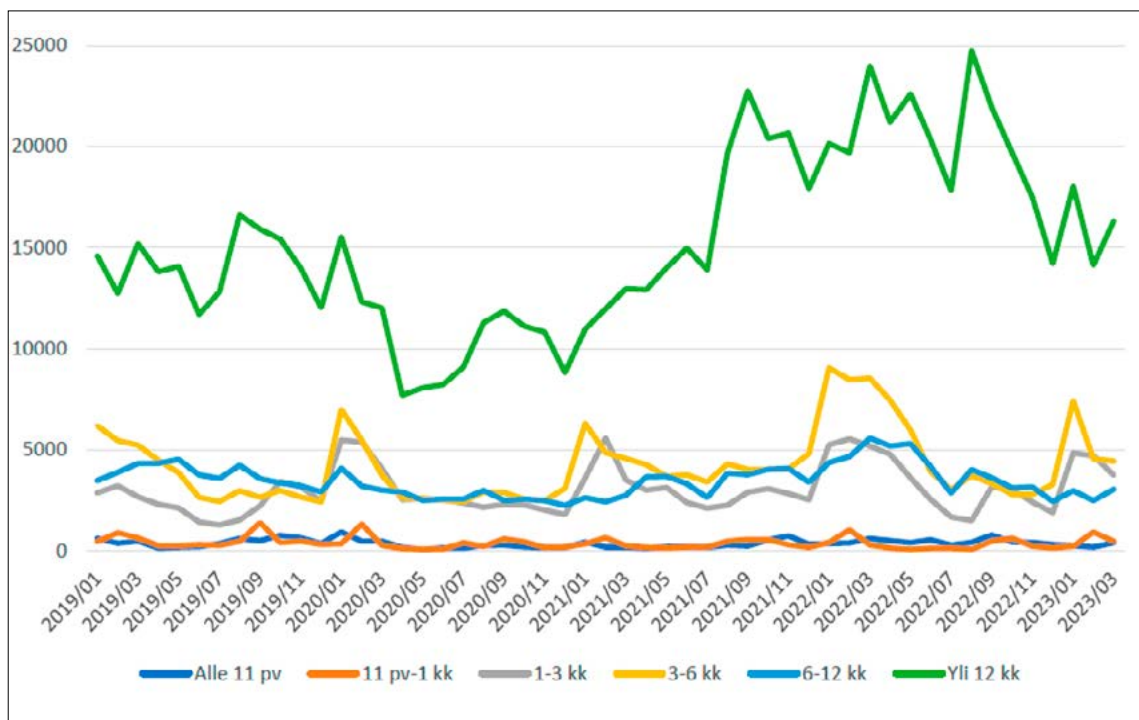
Näemme, että työvoiman kysyntä on tasaantunut alkuvuoden 2022 kysyntäpiikin jälkeen. Maalis-kuussa 2023 Uudellamaalla ilmoitettiin 28 534 uutta työpaikkaa. Tämä on reilun kolmanneksen (-35,6 %) vähemmän kuin maaliskuussa 2022. Koko Suomen tasolla pudotus uusien avoimien työpaikkojen määrässä oli maltillisempaa (-24,6 %). Maaliskuuhun 2021 verrattuna uusia avoimia työpaikkoja aukesi 17,1 % enemmän.

Kuviosta 1 näemme myös, että yritysten ilmoittamien ja toisaalta pääkaupunkiseudulla avattavien työpaikkojen osuudet Uudenmaan kokonaisluvusta ovat säilyneet hyvin tasaisesti 80 % tuntumassa. Maaliskuussa 2023 uusista avoimista työpaikoista 75,8 % aukesi pääkaupunkiseudulle ja 77,5 % yrityksiin. Maaliskuussa 2023 yrityksiin ilmoitettiin 22139 uutta avointa työpaikkaa, mikä on 41 % vähemmän kuin maaliskuussa 2022. Maaliskuuhun 2021 verrattuna uusia avoimia työpaikkoja aukesi yrityksiin 18,4 % enemmän.

Viime vuoteen kohdistuvassa vertailussa on tärkeää pitää mielessä, että tuolloin Uudenmaan TE-toimistoissa ilmoitettiin enemmän työpaikkoja kuin kertaakaan mittaushistorian aikana.

Kuviosta 2 näemme, kuinka työvoiman kysyntä jakautuu työpaikkojen kestolla tarkasteltuna.

Uusien avoimien työpaikkojen kesto

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimet työpaikat sektorin mukaan kuukauden aikana

Näemme, että yli 12 kuukautta kestävien työpaikkojen määrä ja siten osuus kaikista uusista avoimista työpaikoista on laskenut syksyn 2022 jälkeen. Maaliskuussa 2023 Uudellamaalla aukesi reilut 16 000 uutta työpaikkaa, joiden kesto oli vähintään 12 kuukautta. Tämä vastasi yhä 57 %:a kaikista uusista avoimista työpaikoista.

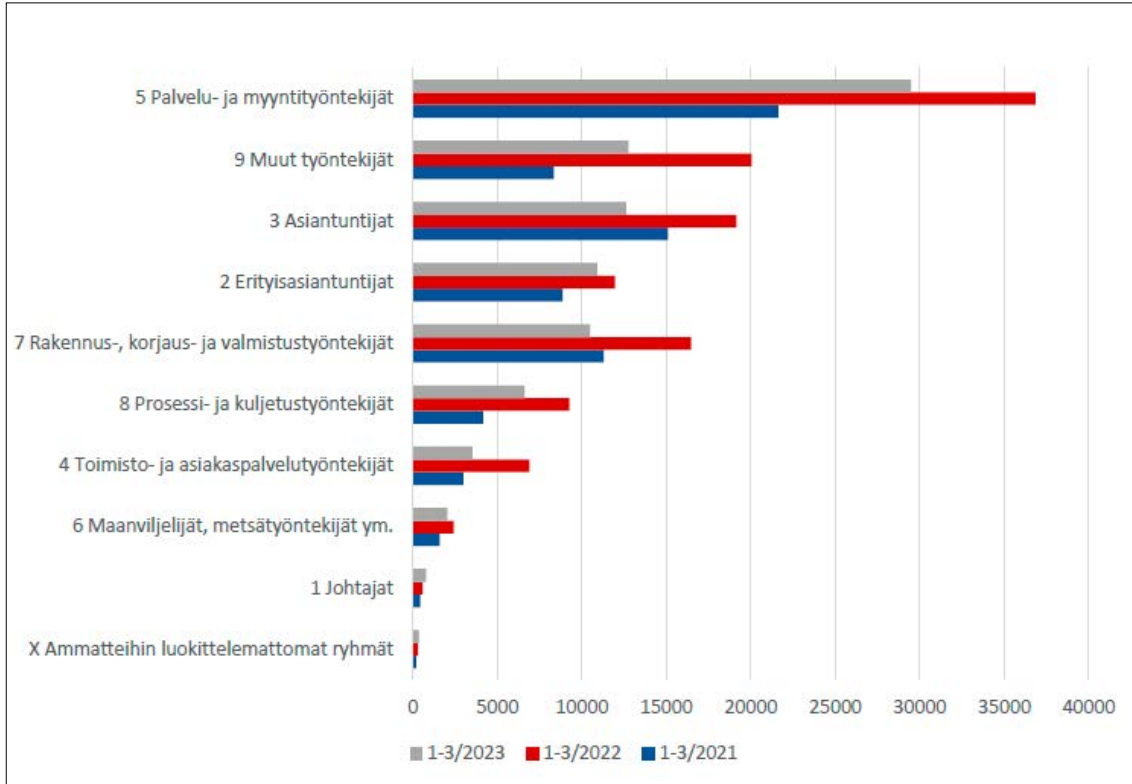
Tämä tilasto ei vielä ota kantaa työn kokoaikaisuuteen tai osa-aikatyöhön. Tilastokeskuksen työvoimatutkimus antaa mahdollisuuden tarkastella asiaa koko Suomen tasolla. Määräaikaista työtä teki vuonna 2022 17,2 % palkansaajista, mikä on vuodesta 2009 alkavan mittaushistorian korkein lukema. Määräaikaista työtä tekevien määrä on kasvanut vuosina 2020 – 2022 selvästi kokoaikatyötä tekeviä enemmän: Määräaikaista työtä tekevien määrä on kasvanut 21,1 % ja kokoaikaista työtä tekevien määrä vain 2,5 %. Kaikkien palkansaajien määrä kasvoi 5,3 %.

Osa-aikatyössä on nähtävissä samanlainen kehityskulku. Osa-aikatyötä teki vuonna 18,4 % palkansaajista ja tämä on mittaushistorian korkein osuus. Kokoaikaista työtä tekevien määrä kasvoi vuosina 2020 – 2022 vain 1,5 %, mutta osa-aikaista työtä tekevien määrä peräti 26 %.

Työllisyyden kasvusta iso osa on siis tullut osa- ja määräaikaisen työn lisääntymisen kautta. Ja toisaalta työllisyyskehityksen hidastuminen näkyy myös näiden ilmiöiden kautta: Työ- ja elinkeinoministeriö ennustaa lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteessaan (kevät 2023) ettei osa-aikatyön osuus enää lähivuosina lisääny, mikä hidastaa työllisyyskasvua jatkossa.

Tarkastellaan seuraavaksi Uudenmaan työvoiman kysyntää ammattiryhmittäin ja ammateittain.

Uudet avoimet työpaikat ammattiryhmittäin

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimet työpaikat tapahtumien mukaan kuukauden aikana

Kuviosta 3 näemme Uudenmaan uudet avoimet työpaikat ammattiryhmittäin kolmen vuoden ajalta, niin että mukaan on laskettu tammi-, helmi- ja maaliskuun uudet avoimet työpaikat.

Työvoiman kysyntä on laskenut kahta pienintä ammattiryhmää (johtajat, ammatteihin luokittelemattomat ryhmät) lukuun ottamatta.

Suurinta pudotus kysynnässä on ollut toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöissä (-48,9 %). Myös rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöissä (-36,3 %), muissa työntekijöissä (-36,3 %) sekä asiantuntijoissa (-34,1 %) kysyntä on laskenut yli kolmanneksella.

Alkuvuoteen 2021 verrattuna työvoiman kysyntä on kasvanut lähes kaikissa ammattiryhmissä. Kysyntä on ollut pienempää rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöissä (-7,2 %), joissa toisaalta pudotus työvoiman kysynnässä ei koronan vaikutuksesta ollut niin dramaattinen kuin monissa muissa ammattiryhmissä. Lisäksi kysyntä on alkuvuoteen 2021 verrattuna laskenut myös asiantuntijoiden osalta 16,4 %. Muissa ammattiryhmissä kasvu on ollut selvää vuoteen 2021 verrattuna.

Seuraavaksi tarkastelemme kysyntää 15 kysytyimmän ammattinimikkeen näkökulmasta Uudellamaal-la. Kuviossa ovat avoinna olleet työpaikat, jälleen kolmen kuukauden (tammi-maaliskuu) ajanjaksolta. Kuviosta löytyy myös vertailu vuosiin 2022 ja 2021.

	1-3/ 2023	Erotus v. 2022	Erotus v. 2021
Lähihoitajat, terveydenhuollon tt ja kodinhoitajat	16510	-757	3585
Myyjät ja kauppiaat	9460	-5725	2398
Rahdinkäsittelijät ja varastotyöntekijät ym.	6736	-4251	1895
Rakennustyöntekijät ym.	5906	-4846	-1128
Sairaanhoitajat, kätilöt ym.	5536	-1370	-2764
Avustavat kaivos- ja rakennustyöntekijät	5467	-705	2097
Lastenhoitajat ja koulunkäyntiavustajat	5411	498	2524
Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät	5310	-1025	3802
Avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät	5145	458	3991
Myynti- ja ostoagentit	5125	-5059	-974
Tarjoilutyöntekijät	4985	-131	4090
Koti-, hotelli- ja toimistosivoojat ym.	4616	-2199	1418
Peruskoulun alaluokkien opettajat, lastentarhanopettajat	4148	304	1290
Raskaiden moottoriajoneuvojen kuljettajat	4116	332	2142
Pelto- ja puutarhavihjelijät	4081	-644	569

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työnhakijat ja avoimet työpaikat ammattiryhmän mukaan kk:n aikana

Listan nimet ovat pääsääntöisesti tuttuja aikaisemmilta kierroksilta. Julkisessa työnvälityksessä kysyntä kohdistuu tälläkin kertaa sote-, ravintola- sekä rakennusosalalle sekä myynnin tehtäviin.

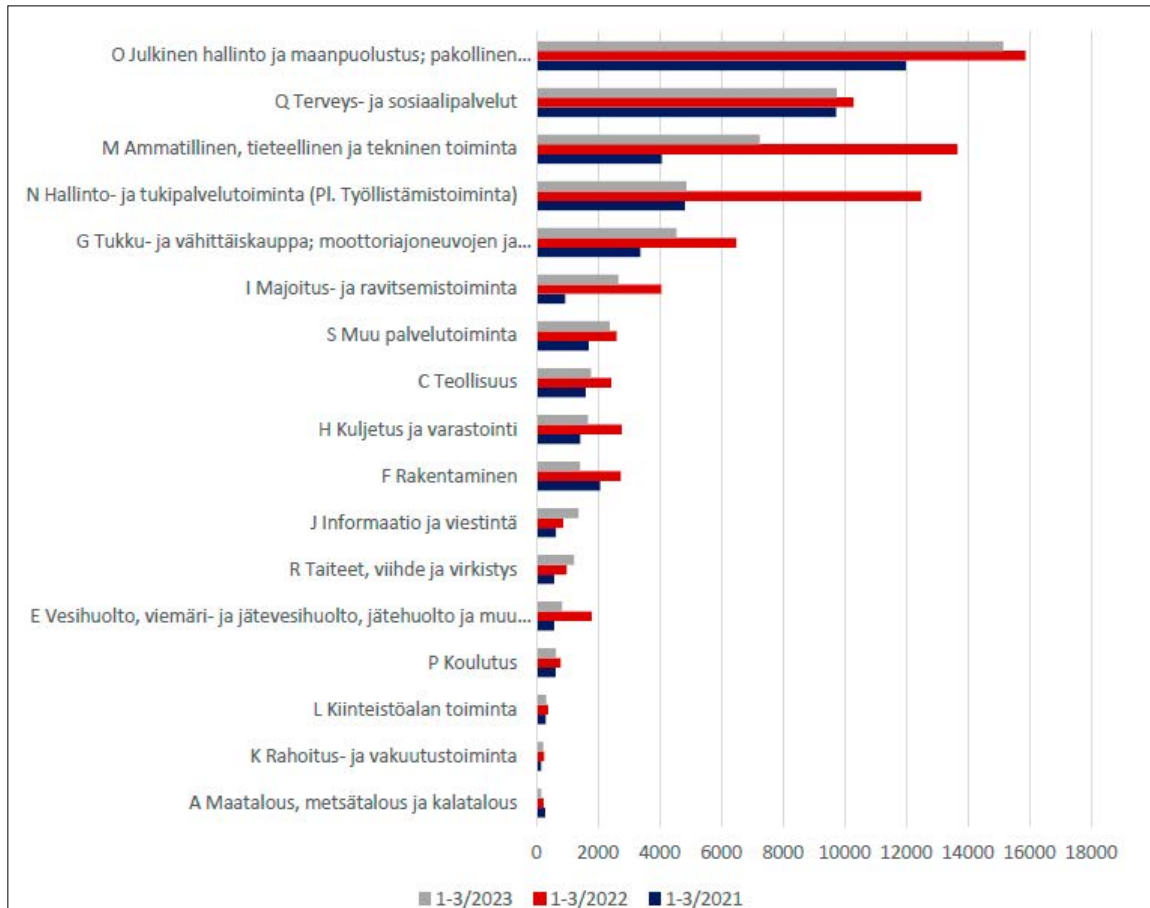
Näemme, että suurimmassa osassa yleisimmistä ammattinimikkeissä kysyntä on laskenut vuoteen 2022 verrattuna. Suurinta pudotus kysynnässä, sekä työpaikkamäärillä että suhteellisella laskulla mitattuna, on ollut rakennuksen ja myynnin työtehtävissä. Suurin suhteellinen pudotus nähtiin myynti- ja ostoagenteissa, joissa kysyntä käytännössä puolittui (-49,7 %). Tulemme myöhemmin tilannekatsauksessa huomaamaan, että rakentamisen saralla suunnan ei odoteta muuttuvan positiiviseksi hetkeen.

Neljä ammattinimikettä viidestätoista on sellaisia, joissa kysyntä on kasvanut myös vuoteen 2022 verrattuna. Näissäkin kysynnän kasvu on ollut maksimissaan 10 %, joten muutokset ovat tähän suuntaan olleet maltillisempia.

Vuoteen 2021 verrattuna on helppo nähdä valtava suhteellinen kasvu kysynnässä vielä tuolloin koronasulkujen takia kärsineen ravintola-alan työntekijöiden osalta.

Kuviossa 4 tarkastellaan Uudenmaan työvoiman kysyntää samoilla ajanjaksoilla toimialoittain. Lisätieto: Työvoiman kysynnän osalta pienimmät alat (kaivostoiminta ja louhinta, kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta, sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto ja jäähdytysliiketoiminta, maatalous, metsätalous ja kalatalous sekä kotitalouksien toiminta työnantajina) on jätetty selkeyden vuoksi pois kuviosta.

Uudet avoimet työpaikat toimialoittain

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avomien työpaikkojen tapahtumat toimialan mukaan kuukauden aikana

Ei liene yllättävää, että myös toimialoittain tarkasteltuna kysynnän kehitys on ollut pääsääntöisesti negatiivista vuoden 2022 kysyntähuippuun verrattuna.

Kasvua uusissa avoimissa työpaikoissa tapahtui taiteen, viihteen ja virkistykseen (23 %) sekä informaation ja viestintään (58,1 %) toimialoilla. Muilla toimialoilla uusien avoimien työpaikkojen määrä laski vuoteen 2021 verrattuna. Suurinta kysynnän lasku oli hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (-61 %), vesi- ja jätehuollossa (-54,1 %), rakentamisessa (-48,6 %) sekä ammatillisessa, tieteellisessä sekä teknisessä toiminnassa (-47 %). Näistä viimeisessä nähtiin vuonna 2022 poikkeuksellisia määriä uusia avoimia työpaikkoja eritoten pääkonttorien toiminnan ja liikkeenjohdon konsultoinnin saralla ja työvoiman kysyntä lähes puolittui (-49 %) alkuvuoteen 2022 verrattuna. Toisaalta ammattiryhmän muissakin ammateissa ¹⁾ kysyntä laski 37–50 % lakiasiain- ja laskentatoimenpalveluita (-3,2 %) lukuun ottamatta.

¹⁾ Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi, tieteellinen tutkimus ja kehittäminen, mainostoiminta ja markkinatutkimus, muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle, eläinlääkintäpalvelut

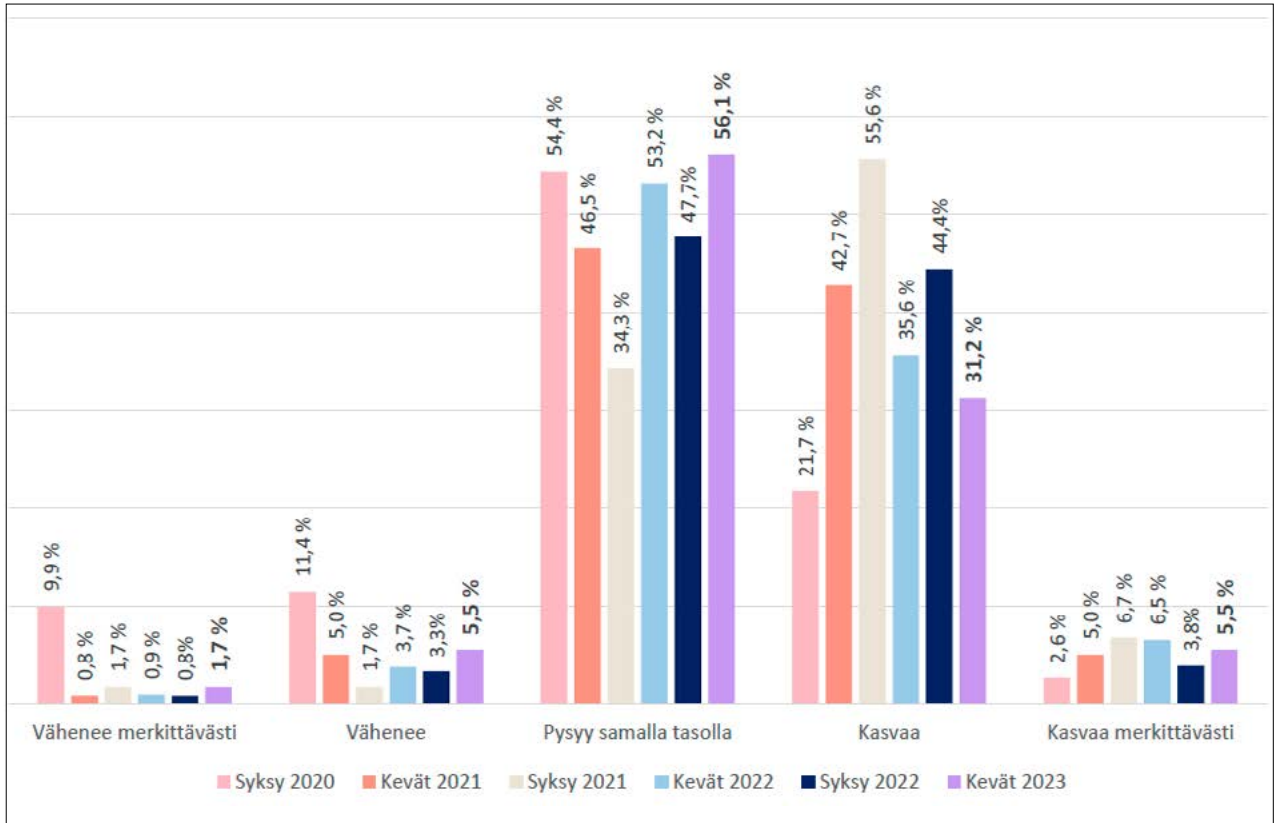
Rakentamisen kysynnän aiemmasta tasaisuudesta ja toisaalta nykyisen laskun poikkeuksellisuudesta kertoo se, että se on maa-, metsä ja kalatalouden lisäksi ainoa toimiala, jossa työvoiman kysyntä oli vuonna 2023 pienempää kuin kaksi vuotta aikaisemmin. Alkuvuonna 2021 rakentamisen toimialalle aukesi vajaan kolmanneksen (31,9 %) enemmän uusia avoimia työpaikkoja kuin vastaavaan aikaan tänä vuonna.

Rakentamisen ja tuki- ja hallintopalveluiden kysynnän lasku näkyy myös siinä, että näillä aloilla on käyty kevään aikana korostetusti muutosneuvotteluja.

Yritysten näkymiä työvoiman kysynnästä kevällä 2023

Siirrytään tarkastelemaan työvoiman kysyntänäkymiä yrityskyselyiden näkökulmasta. Helsingin seudun kauppakamarin jäsenyritykset avasivat rekrytointi- ja osaajatarvenäkymiään maaliskuun 2023 kyselyssä.

Yrityksenne rekrytointitarve 6 kuukauden aikajänteellä

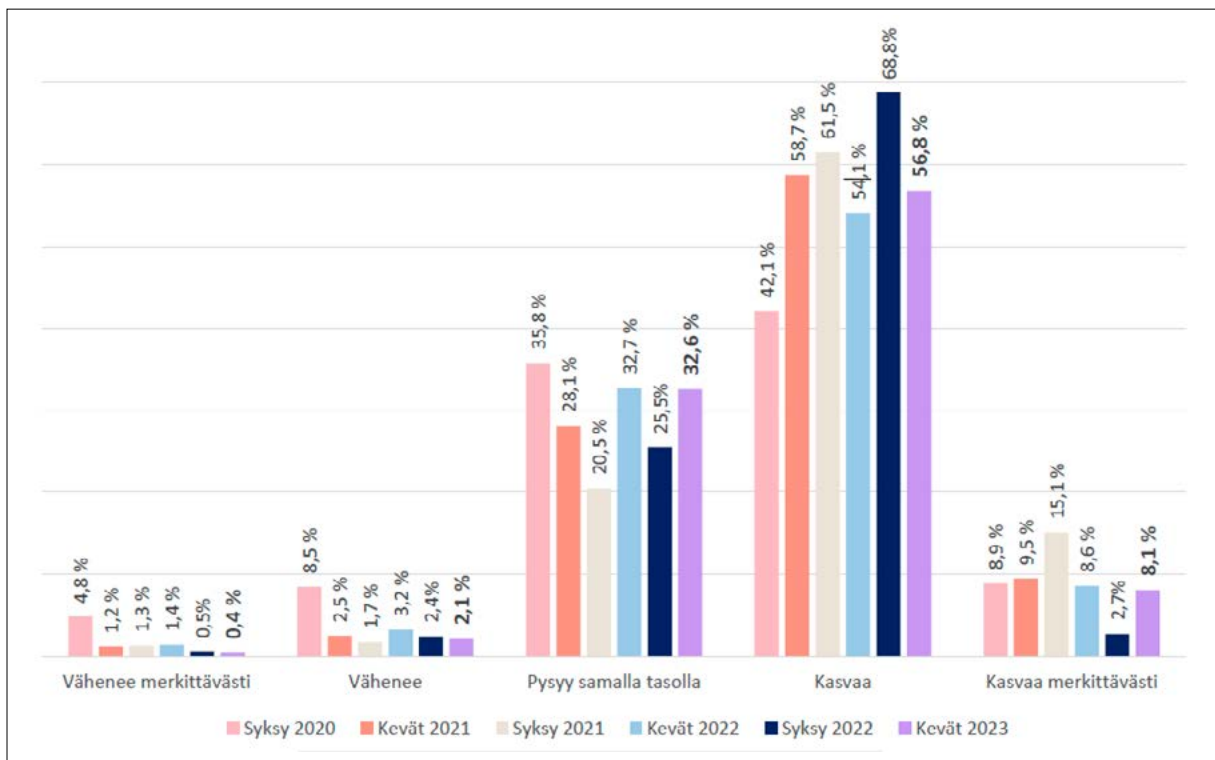
Lähde: Kauppakamarien jäsenkyselyt, syksy 2020 – maaliskuu 2023, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Yhä vain 7 % vastaajista raportoi, että yrityksen rekrytointitarve vähenee seuraavan puolen vuoden aikana. Yli puolella vastaajista (56 %) rekrytointitarpeet pysyvät samalla tasolla ja loput 37 % vastaajista kertoivat rekrytointitarpeiden kasvavan tai kasvavan merkittävästi seuraavan kuuden kuukauden aikana. Kuten kuvioista 6 näemme, rekrytointinäköymät ovat heikentyneet syksyn 2022 jälkeen, jolloin 48 % vastaajista ilmoitti rekrytointitarpeiden kasvavan. Merkittävästi rekrytointitarpeiden kasvua raportoivia vastaajia oli kuitenkin enemmän kuin syksyllä 2022.

Huomionarvoista on se, ettei tilanne näytä rekrytointinäköymien näkökulmasta alkuunkaan samalta kuin syksyllä 2020, jolloin rekrytointitarpeen vähenemisestä raportoitiin merkittävästi useammassa yrityksessä. Rekrytointinäköymät ovat tasaantuneet, mutta selvästi useampi vastaaja raportoi yhä rekrytointitarpeiden kasvavan kuin vähenevän.

Kauppakamarin jäsenyrityksiltä tiedusteltiin jälleen rekrytointinäkymiä myös 2-3 vuoden aikajänteellä.

Yrityksenne rekrytointitarve 2-3 vuoden aikajänteellä

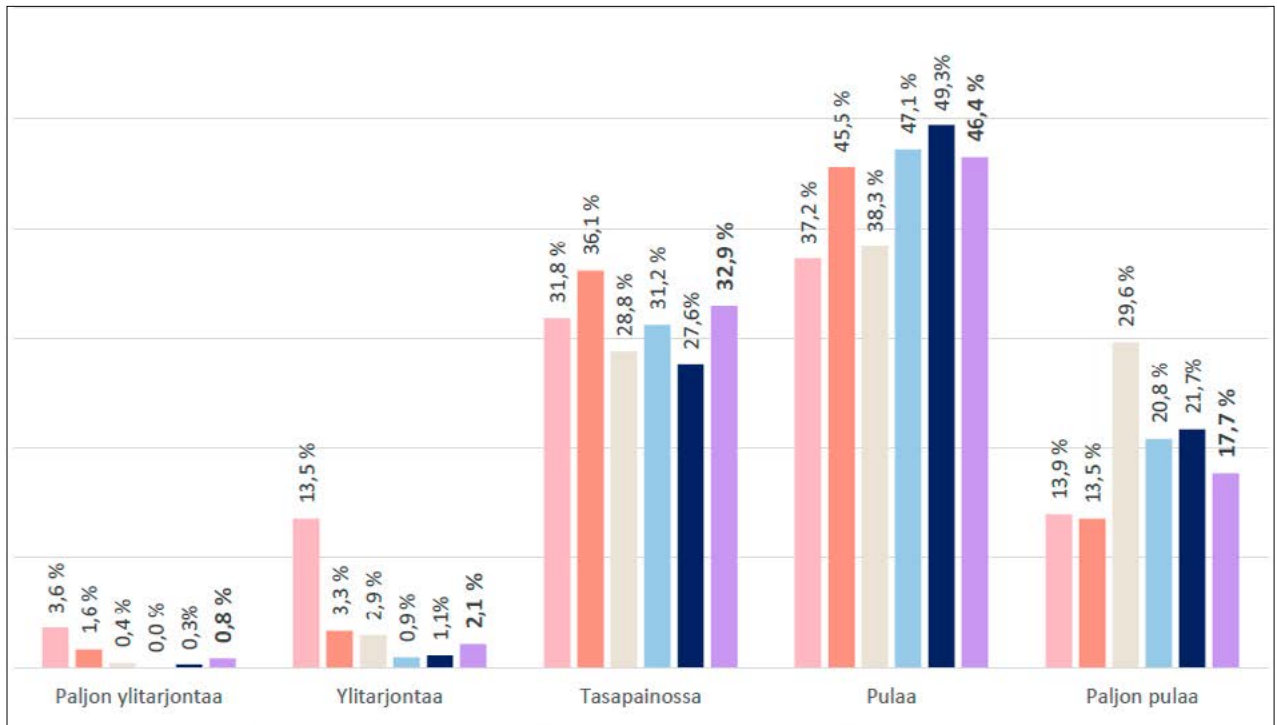
Lähde: Kauppakamarien jäsenkyselyt, syksy 2020 – maaliskuu 2023, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Keväällä 2023 rekrytointinäkymät ovat tälläkin ajanjaksolla hiukan maltillisemmat kuin syksyllä 2022. Alle 3 % vastaajista arvioi rekrytointitarpeiden heikentyvän seuraavan 2 - 3 vuoden aikana, vajaa kolmannes vastaajista uskoo rekrytointitarpeiden pysyvän samalla tasolla.

Lähes kaksi kolmasosaa (65 %) vastaajista ilmoittaa yrityksen rekrytointitarpeen kasvavan tai kasvavan merkittävästi seuraavan 2 - 3 vuoden aikana, kun syksyllä 2022 vastaava luku oli 72 %. Toisaalta se osuus vastaajista, jolla rekrytointitarpeissa on odotettavissa merkittävää kasvua, on kasvanut selvästi syksyn 2022 jälkeen.

Kuvioista 6 ja 7 voimme siis nähdä tiettyä tukea uusien avoimien työpaikkojen kehitykselle. Helsingin seudun yritysten rekrytointinäkymät lähtivät hurjaan kasvuun syksyllä 2021 ja ovat sen jälkeen tasaantuneet, mutta jääneet yhä korkealle tasolle.

Onko yrityksenne tarvitsemaa osaavaa työvoimaa saatavilla tällä hetkellä?

Lähde: Kauppakamarien jäsenkyselyt, syksy 2020 – maaliskuu 2023, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Vastaajien raportoima pula osaavasta työvoimasta on oikeastaan kevään 2021 jälkeen pysynyt korkealla tasolla. Maaliskuussa 2023 64 % vastaajista kertoi, että yrityksen tarvitsemasta osaavasta työvoimasta on pulaa tai paljon pulaa. Erot ovat pieniä, mutta tilanne on hiukan helpottanut syksyyn 2022 nähden, jolloin pulaa tai paljon pulaa raportoi 71 % vastaajista. Kuten kuviosta 8 näemme, ei osajista ole käytännössä ollut ylitarjontaa Helsingin seudulla syksyn 2020 jälkeen.

26 % prosenttia Helsingin seudun kauppakamarin jäsenkyselyn vastaajista ilmoitti, että työvoiman saatavuus ei rajoita yrityksen kasvua, vajaalla neljänneksellä (24 %) työvoiman saatavuus rajoittaa yrityksen kasvua vähän ja puolet (50 %) vastaajista kertoi työvoiman saatavuuden rajoittavan yrityksen kasvua jonkin verran tai paljon. Vastaajat kertovat osaavan työvoiman puutteen muun muassa kuormittavan henkilöstöä, hidastavan yritysten kasvua, pakottavan sopeuttamaan toimintaa, heikentävän palvelutasoa, estävän uusien tuotteiden tai palveluiden markkinoille tuomisen ja pakottamaan luopumaan uusista projekteista. Kaikki tämä tulee kansantaloudellisesti kalliiksi.

Elinkeinoelämän suhdannebarometri kertoo suhdannetilanteen ja -näkömyien heikentymisestä koko Suomessa ja Uudellamaalla: Huhtikuussa 2023 yritykset arvioivat koko Suomen tasolla suhdannetilanteen heikoksi, kun saldoluksi muodostui -26²⁾. Lähikuukausien suhdannenäkymät ovat toipuneet talven jälkeen, mutta ovat yhä vaisut (saldoluku -18). Uudenmaan yritysten suhdannetilanne (-24) ja suhdannenäkymät (-10) ovat kuitenkin koko Suomen keskiarvoa positiivisemmat. Tuotannon tai myynnin arvioidaan pysyneen jotakuinkin ennallaan alkuvuoden ajan ja lisääntyvän aavistuksen lähikuukausien aikana.

Yritysten henkilöstökehitys on ollut alkuvuoden Uudellamaalla niukassa laskussa (saldoluku: -4). Selvästi suurin osa (68 %) yrityksistä odottaa henkilöstön määrän pysyvän nykyisellä tasolla seura-

²⁾ Saldoluku on positiivista kehitystä kuvanneiden vastaajien osuus vähennettynä negatiivista kehitystä kuvanneiden osuudella. Jos esimerkiksi 30 % vastaajista arvioi henkilöstömäärän kasvavan, 50 % pysyvän ennallaan ja 20 % vähentyvän, on henkilöstömäärää koskeva saldoluku 30 - 20 eli +10.

van kolmen kuukauden ajan. Lopuista vastaajista suurempi osuus (19 %) odottaa henkilökunnan määrän kasvua, jolloin seuraavan kolmen kuukauden henkilökunnan määrän saldoluvuksi tulee 6. Alueen yritykset eivät siis odota valtavia heittäilyjä henkilöstömääriinsä myöskään suhdannebarometrissa.

Pitkään vaikeana jatkunut taloustilanne on heikentänyt kysyntää useilla aloilla ja riittämätön kysyntä onkin kasvun este 42 prosentille yrityksistä. Ammattityövoiman puute oli toiseksi yleisimpänä kasvun esteenä ja kosketti neljänestä (25 %) vastaajayrityksistä. Osuus on pitkälti linjassa koko Suomen vastaajayritysten kanssa (26 %) ja myös koko Suomen osalta ammattityövoiman puutteesta kärsivien vastaajien osuus on laskenut vuoden 2021 noin 40 % huippulukemista.

Myös kevään pk-yritysbarometrissa on nähtävissä suhdannenäkymien laskua kaikkialla Suomessa. Uudenmaan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat hiukan muuta maata paremmalla tasolla ja erityisesti Helsingissä näkymät ovat selvästi paremmalla tolalla, vaikka valitettavasti suhdannenäkymät ovat myös pääkaupungissa negatiivisen puolella (saldoluku: -11, koko maassa -18).

Pk-yritysten henkilöstönäkymissä on suurempaa hajontaa. Näkymät ovat koko Suomessa osalta hyvin neutraalit (saldoluku: 1). Espoossa ja Kauniaisissa henkilöstön saldoluku on 10, Vantaalla 13, mutta Helsingissä vain 4 ja muualla Uudellamaalla 0. Pk-yritykset näyttävät näkymien heikentymisestä huolimatta pitävän henkilöstöstään kiinni ja pääkaupunkiseudun pk-yritykset uskovat muuta Suomea enemmän henkilöstömäärän lievään kasvuun.

Pk-yritysbarometrissa tiedustellaan myös työvoiman saatavuuden vaikutusta yrityksen kasvuun. Alle puolet Uudenmaan pk-yrityksistä kokee keväällä 2023, että heille on tarjolla riittävästi osaavaa työvoimaa, mikä on linjassa koko Suomen tilanteen (42 % vastaajayrityksistä) kanssa. Heikoin tilanne on pääkaupunkiseudun ulkopuolisella Uudellamaalla, jossa vain 36 % pk-yrityksistä ilmoitti saavansa riittävästi osaavaa työvoimaa. Työvoiman saatavuus rajoittaa kasvua jonkin verran yli 40 prosentilla Uudenmaan pk-yrityksistä. Helsingissä 15 %, Espoon seudulla 13 %, Vantaalla 14 % ja muualla Uudenmaan peräti 21 % pk-yrityksistä ilmoitti työvoiman saatavuuden olevan merkittävä kasvun este.

Suhdannebarometrissa ja muista lähteistä voidaan tarkastella näkymiä myös toimialoittain. Päätoimialoista **teollisuudessa** suhdannetilanne oli huhtikuussa 2023 koko Suomen tasolla laskussa (saldoluku: -17). Tulevaisuutta kuvaavat suhdannenäkymät olivat jo kääntyneet nousuun viime syksyn pohjalukemista, mutta olivat yhä negatiiviset (saldoluku: -21). Puute kapasiteetista tai materiaalista on hellittänyt teollisuudessa ja sen raportoi tuotannon kasvun esteeksi enää 14 % vastaajista, kun viime vuonna vastaavaan aikaan vastaava lukema oli peräti 51 %. Valitettavasti kysynnän suhteen on nähty täysin päinvastaista kehitystä ja riittämätön kysyntä on kasvun esteenä koskettaa kahta viidestä (41 %) vastaajasta. Myös pula ammattityövoimasta vaivaa yhä viidennestä teollisuusyrityksiä (20 % vastaajista), tämä osuus on pysynyt samansuuntaisena jo vuoden ajan. Henkilökunnan määrän odotetaan teollisuuden niukasti laskevan seuraavan 3 kuukauden aikana.

Kemianteollisuuden osalta suhdannetilanne on selvästi muuta teollisuutta korkeammalla, vaikkakin pakkasen puolella (saldoluku: -5). Suhdannenäkymät ovat myös laskeneet negatiivisen puolelle (-14), mutta ovat siis hiukan koko teollisuuden kenttää korkeammalla ja maltillisessa nousussa vuotta aiemman pohjanäkymän jäljiltä. Kysyntätilanne on hiukan parantunut kevääseen 2022 nähden, mutta riittämätön kysyntä oli yhä kemianteollisuuden yleisin tuotannon / myynnin kasvun este (23 % vastaajista). Ammattityövoiman puute tuli valitettavan lähellä kintereillä, koskettaen 21 % vastaajista. Henkilökunnan määrän suhteen odotukset olivat hiukan positiivisen puolella (saldoluku: 11), paikaten alkuvuoden niukkaa laskua (saldoluku: -6) henkilöstömäärissä.

Teknolוגiateollisuudessa suhdannetilanne on säilynyt pitkään talouden yleisnäkymiä paremmalla tolalla. Nyt tilanne on kuitenkin heikentynyt. Tilauskirjat ovat yhä tavanomaista täydempiä,

mutta kysyntä arvioidaan heikoksi, tuotannon ennakoidaan kääntyvän laskuun sekä kasvussa oleen henkilöstömäärän pysähtyvän nykytasolle (henkilökuntaodotuksen saldoluku: 0). Teknologiateollisuuden suhdannetilanne on siis niukassa laskussa (saldoluku: -7), mutta suhdannenäkymissä lasku on ollut selvempää ja saldoluku on selvästi heikompi (-27). Puute kapasiteetista tai materiaalista on kasvun esteenä viidenneksellä (20 %) vastaajayrityksistä. Riittämättömän kysynnän nimesi kasvun esteeksi jo 39 % teknologiateollisuuden yrityksistä, kun viime keväänä vastaava lukema oli vain 7 %. Noin neljännes (24 %) teknologiateollisuuden vastaajista ilmoitti suhdannebarometrissa ammattityövoiman puutteen olevan kasvun esteenä huhtikuussa 2023. Osuus on tismalleen sama kuin vuotta aikaisemmin.

Teknologiateollisuuden talousnäkymät 1/2023 (helmikuu 2023) tukevat osaltaan suhdannebarometrin näkymiä. Teknologiateollisuuden henkilöstömäärä kasvoi vuonna 2022 joka neljänneksellä, mutta loppuvuodesta selvästi hitaammin. Kovin nousu teknologiateollisuuden henkilöstömäärässä näyttäisi jääneen taakse, ainakin hetkeksi.

Kuten aiemmista graafeista ja taulukoista muistamme, on työvoiman kysyntä **rakentamisen** saralla laskenut, mutta pysynyt kuitenkin suhteellisen korkealla tasolla. Elinkeinoelämän suhdannebarometrissa rakentamisen suhdannetilannearviot ovat lievistä toipumisesta huolimatta erittäin heikot (saldoluku: -41) keväällä 2023. Suhdannenäkymät ovat parantuneet vuodesta 2022, mutta ovat yhä selvästi negatiiviset (saldoluku: -22). Rakennusteollisuus arvioi kevään suhdannekatsauksessaan (maaliskuu 2023), että rakentaminen vähenee 3,5 % vuonna 2023 ja 0,5 % vuonna 2024. Muun kuin asuinrakentamisen ja korjausrakentamisen ennakoidaan kasvavan niukasti jo tänä vuonna, mutta asuinrakentamisen odotetaan laskevan 20 % vuonna 2023 ja vielä 10 % ensi vuonna.

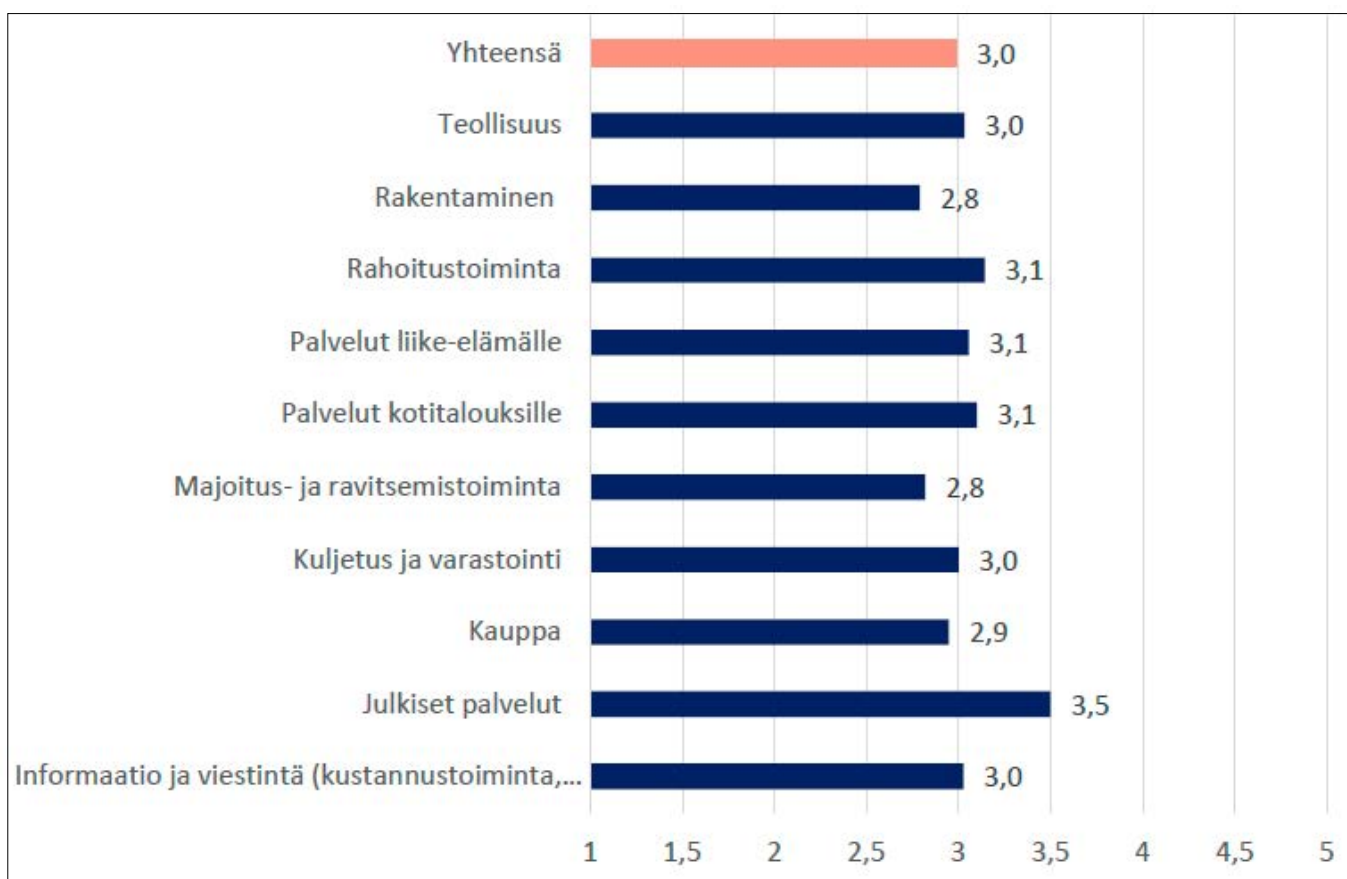
Rakennusalan kysyntä kärsii erityisen paljon korkojen noususta ja jo lähes kaksi kolmasosaa (63 %) yrityksistä raportoi suhdannebarometrissa riittämättömän kysynnän kasvun esteeksi. Kysynnän heikentyessä vauhdilla pula ammattityövoimasta on laskenut matalammalle tasolle kuin loppuvuodesta 2021 ja alkuvuodesta 2022, mutta yhä noin neljännes (24 %) rakennusalan vastaajista ilmoitti ammattityövoiman puutteen kasvun esteeksi. Edellisen 3 kuukauden henkilökunnan määrä (saldoluku: -18) ja henkilökuntaodotus (-5) ovat yhä negatiivisia, vaikkakin parantuneet loppuvuodesta 2022.

Tarkastellaan tilannetta vielä **palveluiden** osalta. Palvelualan suhdannetilanne on synkentyynyt talven aikana ja pysynyt keväällä heikkona (saldoluku: -26) ja suhdannenäkymät ovat kevään noususta huolimatta selvästi negatiiviset (saldoluku: -16). Henkilöstöodotukset ovat pitkälti nolliassa, alan henkilöstökysynnän odotetaan siis pysyvän jotakuinkin nykyisellään. Kysynnän selvä heikkeneminen syksyn talven aikana pudotti hiukan osaavan työvoiman puutteesta kärsineiden vastaajien osuutta kevään 2022 pahimmasta tilanteesta, mutta yhä 29 % vastaajayrityksistä raportoi ammattityövoiman puutteen kasvun esteeksi. Kysynnän riittämättömyys koskettaa yhä useampaa yritystä ja on suurimpana kasvun esteenä koskettaen yli kolmannesta (36 %) vastaajista.

Matkailualan tilanne on herättänyt paljon kysymyksiä niin koko Suomen kuin Uudenmaan tasolla, onhan ala kärsinyt ankarasti ensin koronarajoituksista ja nyt omalla tavallaan Venäjän hyökkäysoidan vaikutuksista. Kasvu esimerkiksi hotellimajoituksissa on selkeää vuoteen 2021 ja eritoten vuoteen 2020 verrattuna, mutta vuoden 2019 lukemiin ei päästä vielä. Vuonna 2022 ulkomaalaisten yöpymiset olivat Helsingin seudulla 66 % ja muualla Uudellamaalla 51 % vuoden 2019 tasosta. Matkailualan henkilökunnanäkymät olivat suhdannebarometrissa viimeiseltä kolmelta kuukaudelta niukasti positiiviset (saldoluku: 6) ja henkilökuntaodotus on noussut selvästi positiivisen puolelle (saldoluku: 23). Riittämätön kysyntä kosketti lähes joka toista (48 %) vastaajista tehden siitä suurimman kasvun esteen. Osaajapula oli helpottanut hiukan, mutta kosketti yhä reilua kolmannesta (34 %) vastaajista. Koko maata koskevat luvut antavat varmasti suuntaa myös Uudenmaan tilanteeseen.

Palvelualojen osaajabarometrissa (kevät 2022) 51 % vastanneista yrityksistä arvioi rekrytoinnin olevan vaikeaa. Suurimmat haasteet liittyivät suoraan työnhakijoiden määrään, vaikka myös työntekijöiden osaamisen vastaavuus tarpeisiin aiheutti haasteita. Vain 19 % vastaajayrityksistä arvioi rekrytoinnin olevan helppoa. Haastavinta rekrytointi oli majoituksen saralla, jossa 78 % vastaajista ilmoitti rekrytoinnin olevan vaikeaa. Ravitsemistoiminta seurasi perässä 73 % osuudella. Näin ollen pandemiasta vahvimmin kärsineet ja toisaalta uutta nousua hakeneet alat ovat olleet kaikista vaikeimmassa tilanteessa. Helpointa rekrytointi oli taiteiden, viihteen ja virkistystyön saralla. Se oli myös ainoa palveluala, jossa useampi vastaaja arvioi rekrytoinnin olevan helppoa (33 %) kuin vaikeaa (21 %).

Henkilöstöodotukset eri aloilla (1=vähenee paljon, 5=kasvaa paljon)

Lähde: Helsingin seudun kauppakamarin suhdannepulssi, huhtikuu 2023. N = 295

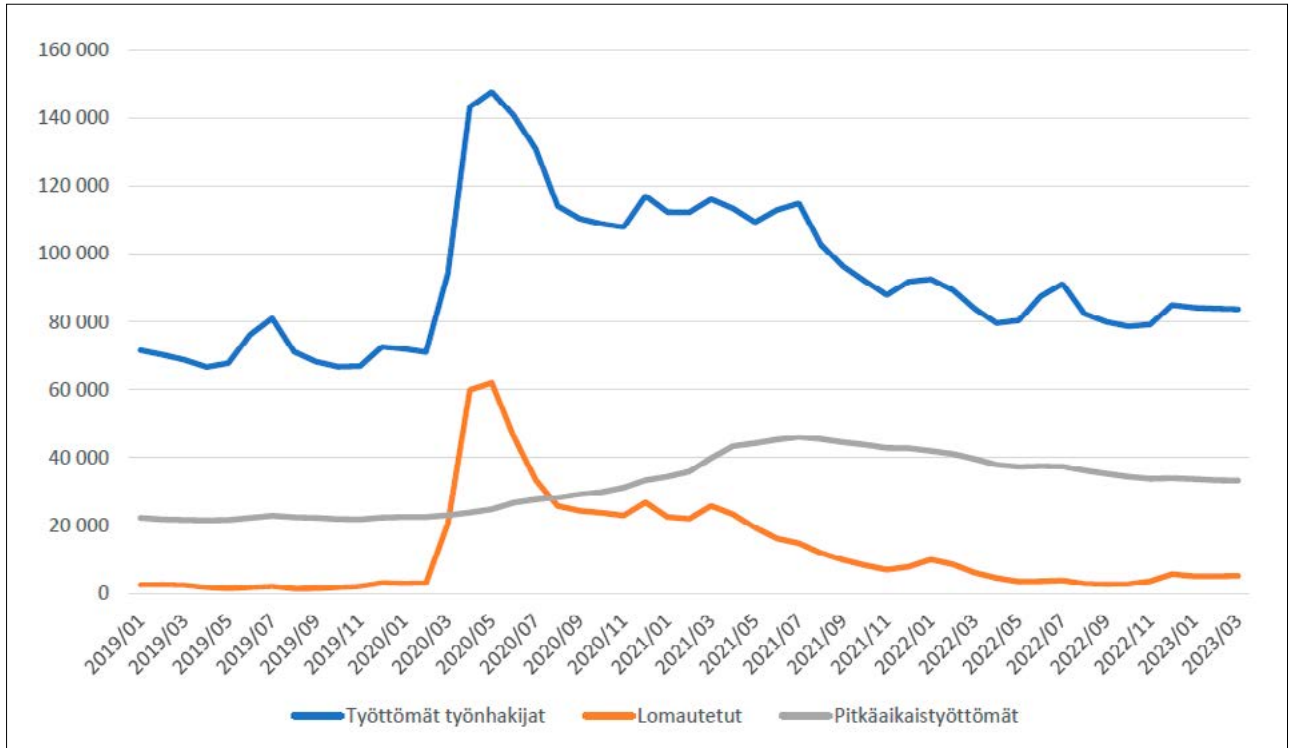
Helsingin seudun kauppakamarin suhdannepulssi selvitti huhtikuussa 2023 toimitusjohtajien näkemyksiä kolmen kuukauden aikajänteellä. Kuvioista 9 näemme tuloksia toimialoittain tarkasteltuna. Tulokset tukevat jo aiemmin esiin nousutta henkilöstönäkymien tasoittumista: Lähes kaikilla toimialoilla näkymät pyörivät arvosanaan 3 eli ennallaan pysymiseen. Majoituksessa ja ravitsemistoinnissa, rakentamisessa sekä kaupan saralla odotettiin hyvin niukkaa laskua.

Tiivistelmänä voidaan sanoa, että suuressa kuvassa työllisyys jatkaa Uudellamaalla kasvua edelleenkin, mutta kasvu hidastuu. Mikään tekijä ei ennakoivasti työllisyysnäköymien romahtavan. Samalla pula osaavasta työvoimasta pysyy valitettavan korkealla tasolla.

Työnhakijatilanne Uudellamaalla keväällä 2023

Tarkastellaan seuraavaksi, kuinka kehitys työvoiman kysynnässä on näkynyt työttömien työnhakijoiden tilanteessa.

Työttömät työnhakijat

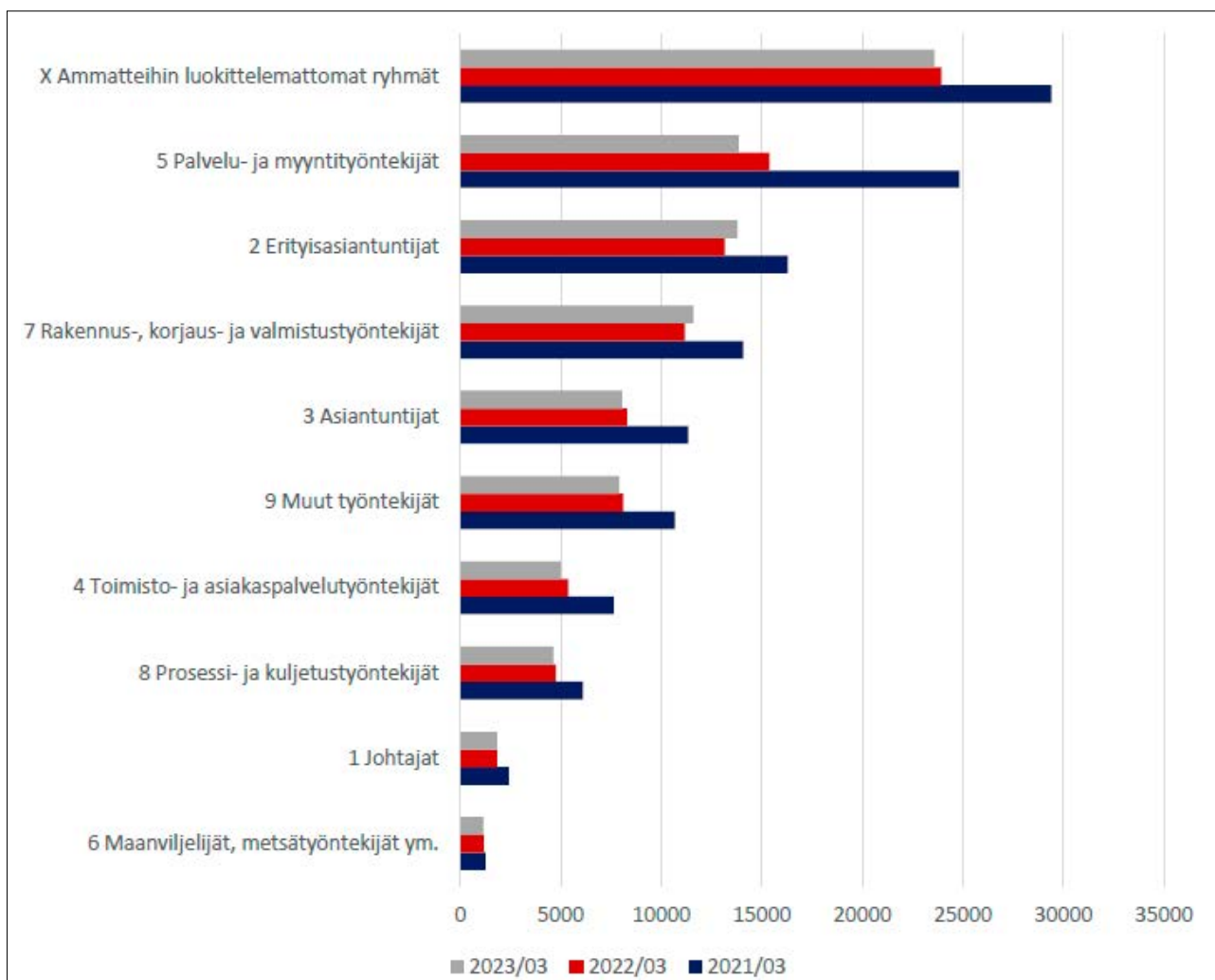
Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työttömät työnhakijat eri ryhmissä

Uudellamaalla oli maaliskuussa 2023 hiukan alle 84 000 työtöntä työnhakijaa, mikä on hyvin pitkälti sama määrä (-0,2 %) kuin vuotta aikaisemmin. Työttömistä työnhakijoista lomautettuja oli 5233 henkeä, mikä on 15 % vähemmän kuin maaliskuussa 2022.

Työttömyys on laskenut vuoden aikana hiukan naisilla (-1,6 %), mutta noussut hieman miehillä (0,9 %). Maaliskuussa 2023 työttömistä työnhakijoista 56 % oli miehiä. Työttömyys on laskenut tasaisesti alle 25-vuotiailla (-3 %) sekä yli 50-vuotiailla (-4,2 %).

Pitkäaikaistyöttömiä oli syyskuussa vähän päälle 33 000 henkeä. Määrä on jatkanut tasaista laskuaan ja heitä on 16 % vähemmän kuin syyskuussa 2021. Myös kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä on laskussa. Heitä oli maaliskuussa 2023 reilut 21 000 henkeä, mikä on 5 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Suunta on siis tällä saralla oikea. Toisaalta työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennuste (kevät 2023) ennustaa pitkäaikaistyöttömyydessä lievää kasvua seuraaville kahdelle vuodelle. Kaikkien työttömien määrän TEM ennustaa pysyvän pitkälle nykyisellä tasolla.

Työttömät työnhakijat ammattiryhmittäin

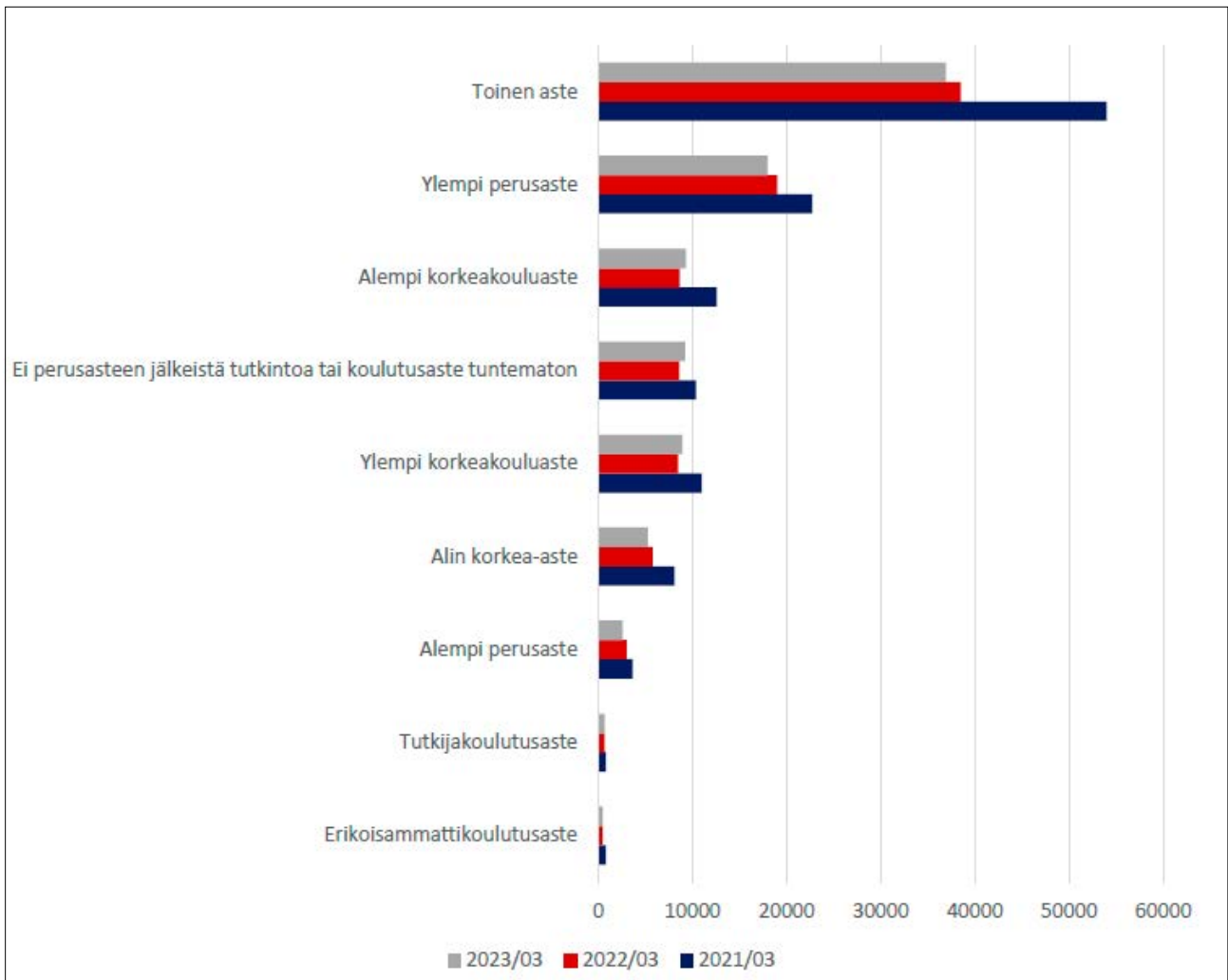
Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työnhakijat ammattiryhmän ja koulutusasteen mukaan kuukauden aikana maakunnittain

Kuviossa 11 vertaillaan työttömien työnhakijoiden määrää ammattiryhmittäin maaliskuussa 2023, 2022 ja 2021. Näemme, että työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut vuodessa kaikissa ammattiryhmissä kahden vuoden aikana selvästi, mutta vuodentakaiseen verrattuna erot ovat jokaisessa ryhmässä sängen pieniä.

Työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut erityisasiantuntijoissa (4,6 %) sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöissä (3,8 %) vuoteen 2022 verrattuna. Muissa ammattiryhmissä työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut. Suurinta lasku on ollut palvelu- ja myyntityöntekijöissä, mutta heidänkin osallaan laskua on alle 10 %.

Palvelu- ja myyntityöntekijöissä suhteellinen lasku on ollut suurinta myös vuoteen 2021 verrattuna, jolloin tämän ammattiryhmän edustajia oli työttömänä 44,2 % enemmän.

Työttömät työnhakijat koulutusasteittain

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työnhakijat koulutusasteen ja työmarkkina-aseman mukaan kk:n lopussa

Tarkastellaan vielä lopuksi työttömiä työnhakijoita koulutusasteittain.

Kuten ammattiryhmittäin, ovat työttömien työnhakijoiden määrien muutokset myös koulutusasteittain sangen maltillisia, ainakin jos pitää pohjana viime vuosien suuria vaihteluita. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi tutkijakoulutusasteella (0,3 %), ylemmällä korkeakouluasteella (5,1 %), ei perusjälkeistä tutkintoa suorittaneilla ja heillä joilla koulutusaste oli tuntematon (7,2 %) sekä alemman korkeakouluasteen (7,7 %) suorittaneilla.

Lopuilla koulutusasteilla työttömien työnhakijoiden määrät laskivat 1,2–13,8 %, suurinta työttömien työnhakijoiden määrän lasku oli alemman perusasteen suorittaneilla.

Lukumääräisesti lasku on ollut suurinta toisen asteen koulutuksen suorittaneilla, vajaat 1600 henkeä.

Tarkastellaan lopuksi Uudenmaan työvoiman kysyntää ja saatavuutta Työ- ja elinkeinoministeriön loppuvuodesta 2022 julkaiseman Työvoimatietokartta-aineiston kautta. Aineisto mahdollistaa työvoiman kysynnän tarkastelun useasta eri näkökulmasta, kuten ulkomaalaisen työvoiman potentiaalista, epätyypillisten työsuhteiden osuudella ja palkkatasolla.

Taulukosta löytyvät Uudenmaan top 15 kysytyimmät ammatit 12 kuukauden keskiarvolla mitattuna ja painotettuna. Tarkastelusta on siivottu pois ammattinimikkeet, joissa epätyypillisten työsuhteiden osuus oli yli 50 %. Tällaisissa ammattinimikkeissä työvoiman saatavuuteen ja pitämiseen liittyy usein näkökulmia, jotka ansaitsevat oman keskustelunsa, johon ei tässä yhteydessä kannata mennä sen syvällisemmin.

	Avoimet työpaikat laskenta-päivänä (12 kk KA, painotettu)	Työvoimapulan volyymi (ml. negatiiviset)	Ulkomaalaisen työvoiman potentiaali	0-2 työttömyysriskin työttömyysaste
Lähihoitajat	1 817	597	275	7 %
Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät	977	-1 026	346	13 %
Sairaanhoidajat ym.	962	587	65	2 %
Myyntiedustajat	896	256	63	3 %
Lastenhoitotyöntekijät	743	-317	80	7 %
Mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat	552	-1 049	50	13 %
Vartijat	523	196	56	6 %
Henkilö-, taksi- ja pakettiautokuljettajat	490	-392	118	13 %
Sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat ym.	488	-19	30	4 %
Muut ohjelmisto- ja sovelluskehittäjät	455	333	117	5 %
Sovellusarkkitehdit	441	102	57	3 %
Sovellussuunnittelijat	434	15	99	3 %
Sovellusohjelmoijat	414	112	88	24 %
Lastentarhanopettajat	403	236	21	2 %
Puutarhurit, kasvihuoneviljelijät ja -työntekijät	343	-260	150	33 %

Lähde: Työvoimatietokarttojen data-aineisto (TEM)

Tähän pikaiseen tarkasteluun on poimittu mukaan työvoimapulan volyymi, ulkomaalaisen työvoiman potentiaali ja 0–2 työttömyysriskin työttömyysaste. **Työvoimapulan volyymi** on työvoimatietokartta-aineistossa laskettu vähentämällä avoimien työpaikkojen määrästä vapaana olevan työvoiman määrä alueella ja ammatissa. Avoimien työpaikkojen määrässä on korjattu julkisen työnvälityksen alipeittoa eritoten asiantuntijatehtävien osalta. Lisäksi työvoiman tarjontaan on laskettu vain ne työnhakijat, joilla on arvioitu 0–2 seuraavista työllistymistä vaikeuttavista riskitekijöistä: Yli 55-vuoden ikä, osatyökykyisyys, pitkäaikaistyöttömyys, ulkomaan kansalaisuus, riittämätön koulutus hakuammattiin. Uudellamaalla ymmärrettävästi ulkomaan kansalaisuus ja toisaalta pitkäaikaistyöttömyys korostuvat. **0–2 työttömyysriskin työttömyysasteella** tarkoitetaan yllä kuvatun työnhakijaryhmän työttömyysastetta.

Ulkomaalaisen työvoiman potentiaali on arvioitu hyödyntämällä tietoa siitä, kuinka suuri osuus ammattissa nykyisin työskentelevistä henkilöistä on ulkomaalaistaustainen. Tämän jälkeen on oletettu, että ulkomaalaisten työllisten osuus voidaan kaksinkertaistaa tämänhetkiseen osuuteen nähden, jolloin lopputulemaksi on saatu ulkomaalaisen työvoiman potentiaali.

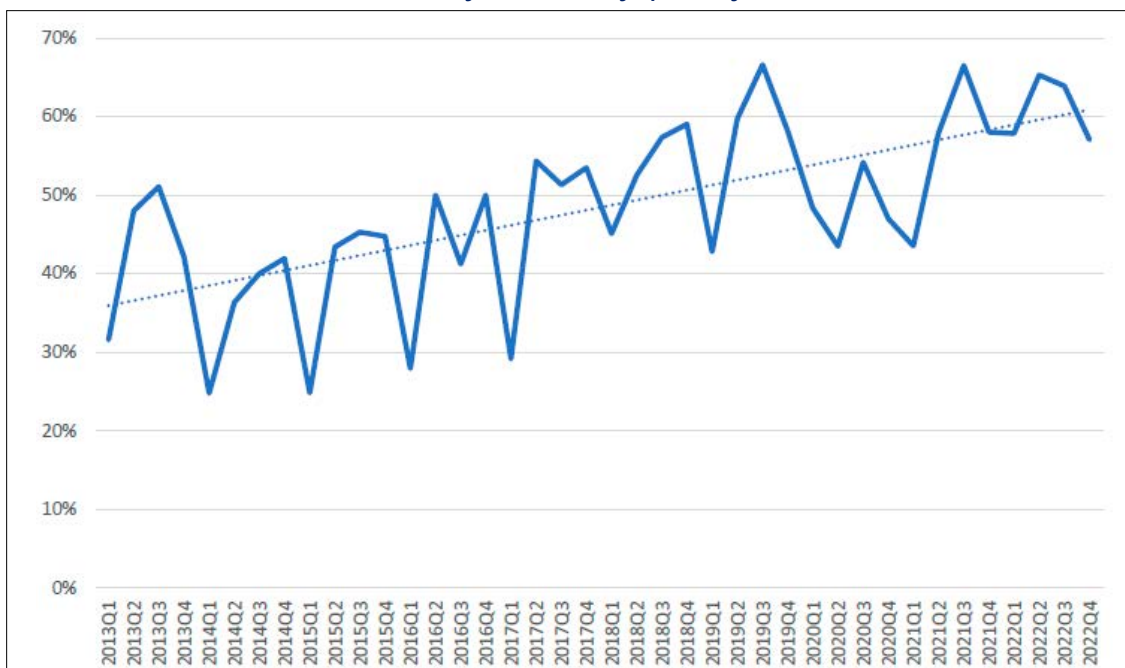
Näemme listalla aikalailla tuttuja ammattinimikkeitä. Työvoimapulan volyyymiä tarkastelemalla huomaamme suurta eroa nimikkeiden välillä: Toisissa, vihreällä merkityissä ammateissa pula on suurta ja avoimet työpaikat eivät täytyisi, vaikka jokainen alueen kyseisen ammatin työtön työnhakija siirtyisi töihin. Suurin osa näistä ammateista löytyy myös Uudenmaan **työvoimapula-ammattien** top 15:sta. Toisin sanoen näihin ammatteihin tarvittaisiin konkreettisesti lisää tekijöitä ja näille aloille olisi muiden keinojen ohessa tehokasta esimerkiksi muuntokouluttaa uusia henkilöitä.

Punaisella merkityissä ammateissa kyse on **työvoiman ylitarjonnasta**. Sekä työvoiman kysyntä että tarjonta ovat näissä ammattinimikkeissä korkealla ja 0–2 työttömyysriskin työttömyysasteet kohtalaisen matalia – verrattuna toisiin ylitarjonta-ammatteihin, joissa kysyntä ja tarjonta on pienempää, mutta työttömyysaste selvästi suurempi. Ravintolatyöntekijöissä tulos yllättää, onhan kysyntä heistä todella suurta. Osittain ylitarjontaa selittää se, että alan työttömistä työnhakijoista neljännes on perusasteen koulutuksen varassa, jolloin puuttuva koulutus voi estää työllistymisen. Muutenkin näistä ylitarjonta-ammateista suurin osa on nähtävissä sisääntuloammateiksi, joissa vaihtuvuus on suurta ja mikä näkyy kitkatyöttömyytenä. Joka tapauksessa näissä ammattinimikkeissä on saavutettavissa tuloksia tehokkaammalla työnvälityksellä sekä kevyemmällä osaamisen päivittämisellä.

Näemme myös, että ulkomaalaisen työvoiman potentiaali vaihtelee työvoimapula-ammateissa suuresti. Sovellusalalla työskentelee jo paljon kansainvälistä työvoimaa, valmiudet kansainvälisten osaajien rekrytoimiseen ovat olemassa ja näissä tehtävissä kansainvälisen potentiaali on suuri. Sote-alalla lähihoitajissa kansainvälisen työvoiman potentiaali kattaisi noin puolet (46 %) alan työvoimapulasta, mutta sairaanhoitajissa osuus on jo selvästi pienempi (11 %). Kansainvälisen työvoiman houkuttelussa kannattaisi ja/tai kannattaa jatkossakin keskittää voimat näihin ammattiryhmiin, missä potentiaali on suurinta.

Viimeiseksi vielä tiivistelmä työvoiman kysynnän ja tarjonnan haasteista ja siitä, miksi tarvitsemme erilaisia ja toimivia keinoja työvoimapulan, ylitarjonnan ja esimerkiksi ulkomaalaisen työvoiman potentiaalain ratkaisemiseksi. Kuviosta 13 näemme vaikeasti täytettävien paikkojen osuuden kaikista avoimista työpaikoista vuosineljänneksittäin noin kymmeneltä viime vuodelta. Tulokset kuvaavat koko Suomea, mutta varmasti ja valitettavasti myös Uttamaata.

Vaikeasti täytettävien työpaikkojen osuus

Lähde: Tilastokeskus Avoimet työpaikat

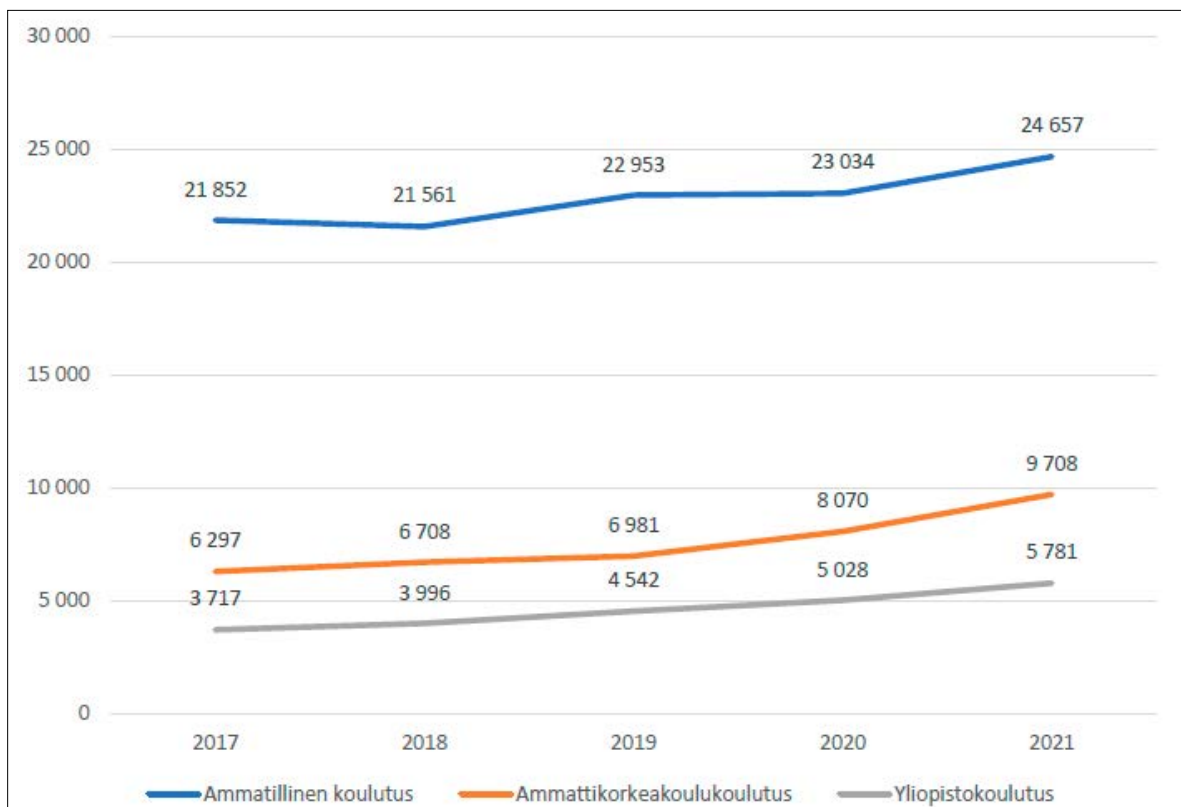
Näkökulmia jatkuvaan oppimiseen Uudellamaalla keväällä 2023

Opetushallituksen uudet jatkuvaan oppimista koskevat raportit antavat mahdollisuuden tarkastella uusien opiskelijoiden määriä ja jakaumia ammatillisessa koulutuksessa, ammattikorkeakoulutuksessa ja yliopistokoulutuksessa. Tarkastelemme tässä tilannekatsauksessa uusien jatkuvan oppimisen opiskelijoiden taustoja Helsinki–Uusimaa -suuralueella (jatkossa selkeyden vuoksi: Uudellamaalla). Opiskelijoiden ikä on rajattu alkamaan 25-vuotiaista.

Tarkastelemme opiskelijoiden taustoja erikseen tutkintoon johtavan ja toisaalta muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen osalta. Tarkastelussa on myös mukana työvoimakoulutus siltä osin kuin se Opetushallituksen tilastoissa näkyy.

Tutkintoon johtava koulutus

Vähintään 25-vuotiaat tutkintoa suorittavat uudet opiskelijat

Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Kuviosta 13 näemme, että aikuisiällä Uudellamaalla lähdetään opiskelemaan selvästi enemmän ammatillisen koulutuksen kuin korkeakoulutuksen tutkintoja. Vuonna 2021 ammatillisen tutkinto-koulutuksen aloitti lähes 25 000 vähintään 25-vuotiasta opiskelijaa, joista 13596 aloitti ammatillisen perustutkinnon, 7314 ammattitutkinnon ja 3747 erikoisammattitutkinnon opiskelun. Ammatillinen peruskoulutus vastasi siis vuonna 2021 reilusta kolmanneksesta (34 %) kaikesta vähintään 25-vuotiaiden tutkinto-opiskelusta. Osuus on kuitenkin ollut laskussa siitä syystä, että muissa tutkinnoissa (korkeakoulutus sekä muut ammatillisen koulutuksen tutkinnot) opiskelijamäärät ovat kasvaneet vuoden 2017 jälkeen enemmän. Kuviosta voikin silmämääräisesti nähdä korkeakoulutuksen osallistujamäärien vauhdikkaan kasvun.

Mutta millä taustoilla Uudellamaalla lähdetään kehittämään osaamista tutkintoa suorittamalla? Tarkastellaan opiskelijoiden taustoja taulukoittain, joissa näemme erikseen ammatillisen, ammattikorke- ja yliopistokoulutuksen uudet opiskelijat eri taustamuuttujilla.

Uusien opiskelijoiden korkein suorittama taustatutkinto, % (Uusimaa, tutkintoon johtava koulutus 2017-2021)

	Ylioppilas-tutkinto	Ammatillinen perustutkinto	Ammattitai erikoisammattitutkinto	Amk-tutkinto	Alempi kk-tutkinto	Ylempi amk-tutkinto	Ylempi- kk tutkinto	Ei perustutkintoa tai tuntematon
Ammatillinen koulutus	8	30	11	9	2	1	7	32
Ammattikorkeakoulutus	15	29	7	33	2	1	8	6
Yliopistokoulutus	13	6	1	23	13	2	34	8
Yhteensä	10	27	9	16	4	1	11	23

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet vastaavat yli neljänneksestä (27 %) kaikista tutkintoon tähtäävistä uusista yli 25-vuotiaista opiskelijoista Uudellamaalla. Ammatillisella perustutkinnon suorittaneet vastaavat selvästi suuremmasta osuudesta ammatillisen koulutuksen (30 %) ja ammattikorkeakoulutuksen (29 %) kuin yliopistokoulutuksen (6 %) uusista opiskelijoista.

Yliopistokoulutuksessa on nähtävissä kasaantumista Uudellamaalla jo ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneille: 34 prosentilla yliopistokoulutuksen aloittavista on jo ylempi korkeakoulututkinto pohjalta. Tilanne tarkentuu hieman, kun tarkastelemme tutkintotyyppisiä, joita ei ole selkeyden vuoksi otettu taulukoihin mukaan. Ylempiin yliopistotutkintoihin on ymmärrettävästi vaatimuksena jo alempi korkeakoulututkinto. Alemmassa korkeakoulututkinnosta aloittavissa osuus on maltillisempi: Yliopistoissa aloittavista vajaa neljännes (24 %) on suorittanut ylempään korkeakoulututkinnon. Samoin ammattikorkeakoulutuksessa alemman tutkinnon opiskelijoista 13 % on suorittanut amk-tutkinnon. Kasaantumista siis tapahtuu, mutta ei aivan niin pahasti kuin taulukosta voisi tulkita.

Kuvan ulkopuolelta erityisammattitutkinnoissa jakauma opiskelijoiden taustatutkinnoissa eroaa ammatillisen koulutuksen kokonaislukemista: 20 % erikoisammattitutkintoa suorittavista uusista opiskelijoista on suorittanut ylempään korkeakoulututkinnon, kun osuus kaikesta ammatillisesta koulutuksesta on 7 %.

Uusien opiskelijoiden toiminta ennen opiskelua, % (Uusimaa, tutkintoon johtava koulutus 2017–2021)

	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululainen	Työtön	Eläkeläinen, sis. työttö- myyseläk- keellä olevat	Muu tai tuntematon
Ammatillinen koulutus	50	11	8	21	1	8
Ammattikorkeakoulutus	67	13	5	9	0	5
Yliopistokoulutus	50	23	10	7	0	10
Yhteensä	54	13	8	17	1	8

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Tutkintoon johtavan koulutuksen aloittavista opiskelijoista yli puolet (54 %) on ollut edellisenä vuonna päätoimisesti töissä. Erityisesti ammattikorkeakoulutuksessa on paljon opiskelijoita, jotka ovat siirtyneet työelämästä päivittämään osaamistaan: Ammattikorkeakoulutuksen aloittaneista uusista opiskelijoista yli kaksi kolmasosaa (67 %) on ollut ennen opiskelijoiden aloittamista päätoimisia työllisiä.

17 % uusia tutkintoja suorittavista opiskelijoista on ollut ennen opiskelua työttömänä. Työttömyydestä siirrytään useimmiten opiskelemaan ammatillista tutkintoa (21 %) ja erityisesti ammatillista perustutkintoa (28 %, ei kuvassa).

Uusien opiskelijoiden sosioekonominen asema ennen opiskelua, % (Uusimaa, tutkintoon johtava koulutus 2017–2021)

	Yrittäjät	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	Opiskelijat	Eläkeläiset	Muut tai tuntematon
Ammatillinen koulutus	5	10	25	22	9	1	28
Ammattikorkeakoulutus	3	20	43	14	5	1	15
Yliopistokoulutus	3	34	28	7	10	1	18
Yhteensä	5	15	29	18	8	1	24

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Näemme, että erityisesti alemmat toimihenkilöt lähtevät Uudellamaalla suorittamaan uutta tutkintoa. Erityisesti tällä taustalla lähdetään opiskelemaan ammattikorkeakoulututkintoa, jonka uusista yli 25-vuotiaista opiskelijoista peräti 43 % tulee tästä sosioekonomisesta taustasta. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavista osuus on vielä korkeampi, 47 % (kuvan ulkopuolelta).

Ylemmät toimihenkilöt ³⁾ lähtevät Uudellamaalla korostetusti suorittamaan yliopistotutkintoja ja vastaavatkin yli kolmanneksesta (34 %) yliopistokoulutusta uusista yli 25-vuotiaista opiskelijoista. Alemmat toimihenkilöt vastaavat yli neljänneksestä (28 %) samasta uudesta opiskelijajoukosta, jolloin yli 60 % uusista yliopistokoulutuksen aloittaneista opiskelijoista on toimihenkilötaustaisia.

Kuvan ulkopuolelta tehtävänä nostona ylempät (30 %) ja alemmat (37 %) toimihenkilöt vastaavat yhteensä yli kahdesta kolmasosasta erikoisammattitutkinnon uusista opiskelijoista.

³⁾ Ylemmät toimihenkilöt toimivat asiantuntijoina, esihenkilöinä, päällikköinä tai johtotason tehtävissä.

Uusien opiskelijoiden ikä, % (Uusimaa, tutkintoon johtava koulutus 2017–2021)

	25–34 -vuotiaat	35–44 -vuotiaat	45–54 -vuotiaat	55–54 -vuotiaat
Ammatillinen koulutus	40	32	21	7
Ammattikorkeakoulutus	58	30	11	2
Yliopistokoulutus	70	21	7	2
Yhteensä	48	30	17	5

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Ei liene yllättävää, että 25–34-vuotiaat lähtevät opiskelemaan uusia tutkintoja innokkaimmin ja että osuudet uusista opiskelijoista laskevat iän karttumisen myötä. Tämän nuorimman ikäryhmän opiskelijat vastaavat lähes puolesta (48 %) kaikista yli 25-vuotiaista tutkinto-opiskelijoista.

25–34-vuotiaat korostuvat eritoten yliopistokoulutuksessa, jossa heidän osuutensa uusista tutkintoa suorittavista opiskelijoista on peräti 70 %. Myös ammattikorkeakoulutuksessa heidän osuutensa on lähes 60 %. Toisaalta ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (kuvan ulkopuolella) suorittavista suurin ikäryhmä ovat 35–44-vuotiaat (41 %) niukasti ennen 25–34-vuotiaita (39 %).

Ammatillisessa koulutuksessa, jossa opiskeluajat ovat lyhyempiä, opiskelijoiden ikäjakauma on kuitenkin selvästi tasaisempi: Suurinkin ikäryhmä (25–34-vuotiaat) vastaa osuudeltaan ”vain” 40 % opiskelijoista ja joka viides opiskelija on 45–54-vuotias. 55–64-vuotiaat eivät juurikaan lähde suorittamaan uusia korkeakoulututkintoja, mutta ammatillisen tutkinnon opiskelijoista heitä on yli 7 %.

Kuvan ulkopuolelta on mainittava jälleen erikoistapauksena erikoisammattitutkinnot, joissa ymmärrettävästi korostuvat 35–44-vuotiaat (37 %) ja 45–54-vuotiaat (29 % opiskelijoista). Toisin sanoen eri ikäryhmiä tarkastellessa korostuu juuri ammatillisen koulutuksen tasaisempi jakautuminen jatkuvan opiskelun työkaluna.

Uusien opiskelijoiden syntyperä,% (Uusimaa, tutkintoon johtava koulutus 2017–2021)

	Suomalais- taustainen, syntynyt Suomessa	Suomalais- taustainen, syntynyt ulkomailla	Ulkomaalais- taustainen, syntynyt Suomessa	Ulkomaalais- taustainen syntynyt ulkomailla	Tuntematon
Ammatillinen koulutus	70	2	0	28	0
Ammattikorkeakoulutus	85	2	1	13	0
Yliopistokoulutus	83	1	1	13	2
Yhteensä	75	1	0	23	1

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

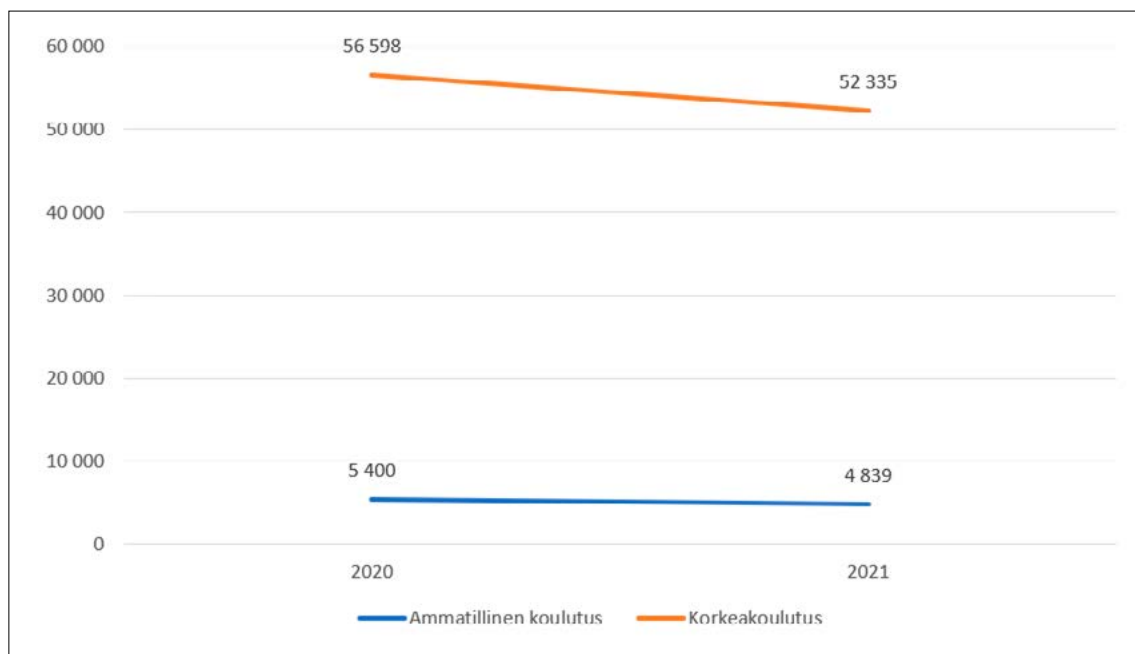
Suomalaistaustaiset vastaavat reilusta kolmesta neljänneksestä (76 %) uusista yli 25-vuotiaista tutkinto-opiskelijoista Uudellamaalla. Heidän osuutensa on sangen odotetusti suurempi korkeakoulu-tutkintoa kuin ammatillista koulutusta suorittavista opiskelijoista. Tarkemmin kuvion ulkopuolelta tarkasteltuna suomalaistaustaisten osuudet olivat suurimpia alemmassa korkeakoulututkinnossa (96 %) sekä erikoisammattitutkinnossa (94 %).

Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden osuus on ammatillisessa koulutuksessa 28 % ja siten hyvinkin merkittävä. Ammatillista perustutkintoa (kuvan ulkopuolella) Uudellamaalla suorittavista yli 25-vuotiaista ulkomaalaistaustaisten osuus oli jo 38 %. Ammatillisella koulutuksella on suuri merkitys työikäisten ulkomaalaistaustaisten uusmaalaisten osaamisen päivittämisessä.

Muu kuin tutkintoon tähtäävä koulutus

Tarkastellaan seuraavaksi sitä vähintään 25-vuotiaiden koulutusta, joka ei tähtää tutkintoon.

Vähintään 25-vuotiaat muuta kuin tutkintoa suorittavat uudet opiskelijat

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Tästä joukosta on saatavilla tietoa vain kahdelta vuodelta, eli ajanjaksolta 2020–2021. Näemme, että ammatillisen ja korkeakoulutuksen suhde on tutkintoa suorittaviin opiskelijoihin nähden päinvastainen: Korkeakoulutus vastaa selvästi enemmistöstä (92 % vuonna 2021) tutkintoa pienemmistä koulutuksista.

Ammatillisesta koulutuksesta suurin osa (80 % vuonna 2021) menee ”muu ammatillinen koulutus”-kokonaisuuden alle, korkeakoulutuksesta taas selvä enemmistö opinnoista (83 % vuonna 2021) on avoimen opintoja. Avoimen opinnot vastasivat vuonna 2021 76 % kaikista tutkintoa pienemmistä opinnoista.

Koska tietoja on saatavilla vain kahdelta vuodelta, ei kehityssuunnista voida sanoa tämän perusteella mitään. Uusien opiskelijoiden määrä laski Uudellamaalla ja toisaalta koko Suomessa vuoden 2020 jälkeen, mutta tässä on varmasti suuri vaikutus koronavuoden poikkeuksellisella työllisyystilanteella. On syytä olettaa, tai suorastaan toivoa, että vuonna 2020 useat työttömäksi tai lomautetuiksi jääneet kehittivät osaamistaan tutkintoja pienemmillä opinnoilla.

Siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan tutkinnonosia pienempiä kokonaisuuksia suorittavien opiskelijoiden taustoja.

Uusien opiskelijoiden korkein suorittama tutkinto, % (Uusimaa, muu kuin tutkintoon johtava koulutus 2020–2021)

	Ylioppilastutkinto	Ammatillinen perustutkinto	Ammattitai erikoisammattitutkinto	Amk-tutkinto	Alempi kk-tutkinto	Ylempi amk-tutkinto	Ylempi kk-tutkinto	Ei perustason jälkeistä tutkintoa tai tuntematon
Ammatillinen koulutus	16	21	5	13	4	1	15	25
Korkeakoulutus	11	14	5	24	8	3	31	6
Yhteensä	11	14	5	23	7	3	29	7

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Näemme, että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat innokkaimpia muuhun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoita. Heidän osuutensa Uudenmaan yli 25-vuotiaista muuta kuin tutkintoa opiskelevista oli 29 % ja korkeakoulutuksen saralla 31 %. Seuraavaksi suurin ryhmä kaikista opiskelijoista olivat ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet 23 % osuudellaan.

Kaikkiaan korkeakoulutetut vastasivat 62 % opiskelijoista ja heidän osuutensa oli siis merkittävästi korkeampi kuin tutkintokoulutuksen uusissa opiskelijoissa. Tämän kääntöpuolena on se, että ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuudet tutkintoa pienemmissä koulutuksissa ovat merkittävästi pienempiä kuin tutkintokoulutuksissa. Ero selittyy ymmärrettävästi sillä, että 25-vuotiaiden ja tätä vanhempien opiskelijoiden Uudellamaalla aloittama tutkintoa pienempi koulutus on voittopuoleisesti korkeakoulutusta.

Uusien opiskelijoiden toiminta ennen opiskelua, % (Uusimaa, muu kuin tutkintoon johtava koulutus 2020–2021)

	Päätoiminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätoiminen opiskelija, koululuainen	Työtön	Eläkeläinen, sis. työkyvyt- tömyyseläk- keellä olevat	Muu tai tuntematon
Ammatillinen koulutus	54	8	8	25	1	5
Korkeakoulutus	55	22	9	8	1	4
Yhteensä	55	21	9	10	1	4

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Opiskelua edeltävän toiminnan mukaan tarkasteltuna osuudet ovat hyvin samansuuntaisia kuin kokonaisuutta tutkintoa suorittavien kohdalla: Useampi kuin joka toinen (55 %) tutkintoa pienempää koulutusta aloittavista opiskelijoista on ollut päätoiminen työllinen.

Työttömien osuus on jälleen selvästi suurempi ammatillisen kuin korkeakoulutuksen puolella. Työttömät vastaavat neljänneksestä (25 %) ammatillisen koulutuksen osasuorituksia. Työttömien osuudet ovat suurimmat maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, jota on tarjolla sekä ammatillisena (työttömiä 34 % uusista opiskelijoista) että korkeakoulutuksena (työttömiä 28 % opiskelijoista).

Uusien opiskelijoiden asema ennen opiskelua, % (Uusimaa, muu kuin tutkintoon johtava koulutus 2020 –2021)

	Yrittäjät	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	Opiskelijat	Eläkeläiset	Muut tai tuntemattinat
Ammatillinen koulutus	2	22	29	8	8	1	31
Korkeakoulutus	4	35	31	7	9	1	13
Yhteensä	4	34	31	7	9	1	15

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Aiemmin olemme nähneet, että ylemmät ja alemmat toimihenkilöt vastasivat yli 60 prosentista uusista tutkinto-opiskelijoista. Heidän osuutensa ovat jopa hiukan suurempia tutkintoa pienemmissä kokonaisuuksissa. Merkittävää on se, että toimihenkilötaustaisten osuus myös tutkintoa pienemmässä ammatillisessa koulutuksessa on suuri, kun tästä joukosta 22 % on taustaltaan ylempiä ja 29 % alempia toimihenkilöitä. Tämä kaikki johtaa siihen, että Uudellamaalla tutkintoa pienempi jatkuva kouluttaminen on mitä suuremmissa määrin toimihenkilöiden käsissä. Yrittäjien ja työntekijöiden osuudet opiskelijoista ovat erittäin maltillisia.

Uusien opiskelijoiden ikä, % (Uusimaa, muu kuin tutkintoon johtava koulutus 2020–2021)

	25–34 -vuotiaat	35–44 -vuotiaat	45–54 -vuotiaat	55–64 -vuotiaat
Ammatillinen koulutus	30	32	26	13
Korkeakoulutus	45	32	18	6
Yhteensä	43	32	18	7

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Ikäryhmittäin osuudet ovat hyvin samansuuntaiset kuin kokonaisissa tutkinnoissa, mutta nuorin ryhmä ei korostu ihan samalla tavalla. Ammatillisessa koulutuksessa ikäjakauma on hyvinkin tasainen, mutta myös korkeakoulutus jakautuu tasaisemmin eri ikäryhmille, kun suoritetaan tutkintoa pienempiä kokonaisuuksia.

Uusien opiskelijoiden syntyperä, % (Uusimaa, muu kuin tutkintoon johtava koulutus 2020–2021)

	Suomalais- taustainen, syntynyt Suomessa	Suomalais- taustainen, syntynyt ulkomailla	Ulkomaalais- taustainen, syntynyt Suomessa	55–64 -vuotiaat	Tuntematon
Ammatillinen koulutus	70	1	0	28	70
Korkeakoulutus	86	2	1	12	86
Yhteensä	85	1	1	13	85

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

28 % ammatillisen ja 13 % korkeakoulutuksen uusista muuta kuin tutkintoa suorittavista opiskelijoista on ulkomaalaistaustaisia. Suhdeluvut ovat hyvin pitkälti samat kuin tutkintoa suorittaessa. Ulkomaalaistaustaisten osuudet ovat tietenkin maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa omissa lukemissaan. Suurimmasta ammatillisen koulutuksen koulutustyyppistä eli muusta ammatillisesta koulutuksesta ulkomaalaistaustaisten osuus oli 17 % ja suurimmasta korkeakoulutuksen koulutustyyppistä eli avoimen opinnoista 10 %.

Suomalaistaustaisten opiskelijoiden kokonaisuus on merkittävästi suurempi kuin tutkintoja suorittavien opiskelijoiden kohdalla, mikä selittyy jälleen tutkintoa pienempien opintojen korkeakoulupainottuneisuudella.

Vertailu muuhun Suomeen

Mutta eroavatko jatkuvan oppimisen opiskelijat Uudellamaalla muusta Suomesta, korostuvatko toiset taustamuuttujat täällä enemmän?

Alla vertailua muutamien taustamuuttujien osalta:

Opiskelijan tausta	Tutkintokoulutus		Muu kuin tutkinto	
	Uusimaa	Muu Suomi	Uusimaa	Muu Suomi
Ammatillinen perustutkinto	27 %	36 %	14 %	17 %
Amk-tutkinto	16 %	17 %	23 %	27 %
Ylempi korkeakoulututkinto	11 %	7 %	29 %	24 %
Päätoiminen työllinen	54 %	54 %	55 %	55 %
Ylemmät toimihenkilöt	15 %	11 %	34 %	28 %
Alemmat toimihenkilöt	29 %	30 %	31 %	34 %
Työntekijät	18 %	21 %	7 %	8 %
25–34-vuotiaat	48 %	45 %	43 %	39 %
Ulkomaalaistaustaiset	23 %	10 %	14 %	6 %

Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen, Jatkuva oppiminen

Näemme, että erot Uudenmaan ja muun Suomen välillä ovat pääsääntöisesti sängen pieniä.

Taustatutkinnon osalta ylempään korkeakoulututkintoon suorittaneet korostuvat jatkuvan oppimisen opiskelijoissa Uudellamaalla enemmän kuin muualla Suomessa. Muistamme, että Uudellamaalla useampi kuin kolmas (34 %) uutta yliopistotutkintoa suorittamaan lähtevä uusi jatkuvan oppimisen opiskelija oli jo suorittanut maisterintutkinnon. Lukema on suuri myös muualla Suomessa (27 %), mutta 7 % pienempi. Muualla Suomessa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus uusien yliopistotutkinnon opiskelijoiden joukosta on 5 % suurempi kuin Uudellamaalla, joten muualla Suomessa isompi joukko opiskelijoista on täydentämässä koulutustaan ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen.

Ammatillisen koulutuksen osalta näyttäisi siltä, että ammatillisen perustutkinnon suorittaneet lähtevät selvästi useammin opiskelemaan uuden vastaavan tutkinnon: Uudellamaalla uusista ammatillisen perustutkinnon opiskelijoista 30 %:lla oli pohjalla ammatillinen perustutkinto, kun osuus muualla Suomessa oli 42 %.

Muussa kuin tutkintoon johtavassa jatkuvassa oppimisessä erot Uudenmaan ja muun Suomen välillä ovat vähäisempiä, mutta samansuuntaisia: Uudellamaalla uudella opiskelijalla on muuta Suomea useammin taustalla ylempi korkeakoulututkinto (+5 % muuhun Suomeen verrattuna), kun taas muualla Suomessa osaamista kehitetään useammin ammattikorkeakoulututkintopohjalta (Uudellamaalla osuus 4 % pienempi kuin muualla).

Erot **opiskelua edeltäneen toiminnan** mukaan ovat pieniä, joten työlliset, työttömät, opiskelijat ja eläkeläiset vastaavat pitkälti samoista osuuksista uusista opiskelijoista niin Uudellamaalla kuin muualla Suomessa. Uudellamaalla päätoimiset työlliset vastaavat suuremmista osuuksista korkeakoulututkintojen uusista opiskelijoista (amk-tutkinto +5 %, yliopistotutkinto +3 % muuhun Suomeen nähden), mutta toisaalta pienemmästä osasta uusista ammatillisen koulutuksen tutkinto-opiskelijoista (–3 % muuhun Suomeen nähden). Ainoa selvä erotus nähdään muuhun kuin tutkintoon tähtäävässä ammatillisessa koulutuksessa, jossa aiemmin työttömien osuus on Uudellamaalla 8 % muuta Suomea korkeampi. Tässä voi kuitenkin selittäväenä tekijänä olla Uudenmaan keskimääräistä pahemmin heikentynyt työllisyystilanne tarkasteluajanjaksolla 2020 – 2021.

Sosioekonomisen taustan mukaan Uudellamaalla korostuvat hiukan ylempien toimihenkilöiden osuudet, pääsääntöisesti alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden kustannuksella.

Tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa ylemmät toimihenkilöt vastaavat Uudellamaalla muuta Suomea suuremmasta osuudesta ammatillisessa koulutuksessa (+2 %), ammattikorkeakoulutuksessa (+5 %) sekä eritoten yliopistokoulutuksessa (+6 %). Muussa kuin tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa ylempien toimihenkilöiden osuus on Uudellamaalla ammatillisen koulutuksen osalta 3 % ja korkeakoulutuksen osalta 7 % korkeampi kuin muualla Suomessa.

Ikäryhmittäiset erot Uudenmaan ja muun Suomen välillä ovat vähäisiä, mutta suunnaltaan arvattavissa: Uudellamaalla 25–34 -vuotiaiden osuudet olivat tutkintoa suorittavista 2 % ja muuhun kuin tutkintoon tähtäävistä uusista opiskelijoista 4 % korkeampia kuin muualla Suomessa.

Suurimmat erot Uudenmaan ja muun Suomen välillä liittyvät, aivan ymmärrettävästi, jatkuvan opiskelun opiskelijoiden **syntyperään**. Tutkintoa suorittavissa opiskelijoissa ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden osuus on ammatillisessa koulutuksessa 17 %, ammattikorkeakoulutuksessa 9 % ja yliopistokoulutuksessa 4 % muuta Suomea suurempi. Tutkintotyypeistä ero on suurin ammatillisessa peruskoulutuksessa (osuus +22 % muuhun Suomeen nähden). Ammatillisen koulutuksen kansainvälisyys on siis Uudellamaalla aivan eri tasolla kuin muualla Suomessa. Muussa kuin tutkintoon johtavassa koulutuksessa maansisäiset erot ovat tällä saralla pienempiä, mutta yhä selvästi nähtävissä: Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden osuus on Uudellamaalla sekä ammatillisessa että korkeakoulutuksessa 7 % muuta Suomea suurempi.

Jatkuvan oppimisen opiskelijoissa nähtävät erot Uudenmaan ja muun Suomen välillä noudattelevat siis hyvin pitkälti väestöpohjaisia eroavaisuuksia. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että ylempien korkeakoulututkinnon suorittaneet, ylemmät toimihenkilöt ja eritoten ulkomaalaistaustaiset henkilöt korostuvat Uudellamaalla myös jatkuvan oppimisen opiskelijoissa.

Yhteenveto jatkuvan oppimisen opiskelijoista Uudellamaalla

Opetushallinnon uudet jatkuvan oppimisen raportit tarjoavat siis mahdollisuuden tarkastella jatkuvan oppimisen taustoja Uudellamaalla. Tulokset opiskelijoiden taustoista eivät välttämättä yllätä: Koulutuksessa on nähtävissä kasaantumista jo koulutetuille ja/tai hyvässä asemassa oleville. Konkreettisenä esimerkkinä tästä toimii se, että vähintään 25-vuotiaista Uudellamaalla tutkintoon tähtäävän yliopisto-koulutuksen aloittavista opiskelijoista jo kolmannes on suorittanut vähintään yhden ylemmän korkeakoulututkinnon.

Sama kuvio toistuu, jos tarkastelemme palkansaajien henkilöstökoulutukseen tai aikuiskoulutukseen osallistumisia viimeisen 12 kuukauden ajalta koko Suomen tasolla: Korkea-asteen koulutetut ja ylemmät toimihenkilöt ovat osallistuneet koulutukseen verrokkejaan useammin. Nämä ryhmät hakeutuvat aktiivisemmin koulutuksiin, mutta ovat myös työtehtävissä, joissa koulutusta on yleisemmin tarjolla. He ovat verrokkejaan useammin osallistuneet sekä työhön liittyviin että siihen liittymättömiin koulutuksiin.

Uudet raportit tukevatkin monilta osin jo aiemmissä lähteissä esiin nousseita tietoja ja kokemuksia. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus JOTPA julkaisi alkuvuodesta 2023 kysely- ja haastattelututkimukset työikäisten näkemyksistä jatkuvaan oppimiseen liittyen. Myös kyselytutkimuksessa johtavassa asemassa olevat ja toimihenkilöt ovat pyrkineet osallistumaan koulutuksiin yrittäjiä ja työttömiä enemmän. Erityisen suuret erot kouluttautumisaktiivisuudessa nähdään koulustaustan mukaan, korkeakoulutettujen ja opistoasteen käyneiden aktiivisuus on selvästi suurempaa kuin enintään perustateen koulutuksen suorittaneilla. Johtavassa asemassa olevat, toimihenkilöt, korkea-asteen suorittaneet, opiskelijat ja myös yrittäjät kokivat uuden oppimisen erittäin tärkeäksi.

Työterveyslaitos on julkaissut tänä vuonna tutkimuksen jatkuvasta oppimisesta työorganisaatioissa. Myös tämän työntekijöiden ja työnantajien haastatteluihin perustuvan tutkimuksen osalta tulokset tukivat Uudenmaan jatkuvan oppimisen opiskelijadataa. Haastatelluista korkeakoulutetut työntekijät olivat saaneet kaikenlaista koulutusta paljon useammin kuin toisen asteen suorittaneet työntekijät. Toisen asteen suorittaneilla työntekijöillä työn kiireisyys oli yhteydessä siihen, ettei koulutusta olla saatu. Toisen asteen suorittaneet ja kiireisessä työssä toimivat kokivat useammin koulutuksen riittämättömäksi. Toisaalta korkeakoulutetut olivat toisen asteen koulutettuja kriittisempiä siinä, että osaamisen kehittämiseen on riittävästi mahdollisuuksia ja aikaa.

Tässä tilannekatsauksessa suoritettu tarkastelu tarjoaa taustaa näille ja aiemmin julkaistuille tutkimuksille jatkuvasta oppimisesta. Kun puhumme tässä yhteydessä Uudenmaan jatkuvasta oppimisesta, puhumme mitä suurimmassa määrin paitsi työikäisten, myös työllisten oppimisesta, olivathan uudet opiskelijat useimmiten olleet päätoimisia työntekijöitä. On tärkeää, että ihmisillä on mahdollisuus päivittää osaamistaan ja parantaa työmarkkina-asemaansa koulutuksen kautta läpi elämän. Samalla tarkastelumme tukee valittavasti jo aiemmin esiin nostettuja huolia myös Uudenmaan osalta. Toisaalta meidän on syytä muistaa, että muutkin kuin korkeakoulutetut päivittävät Uudellamaalla aktiivisesti osaamistaan – ja että osaamista voidaan päivittää muillakin kuin korkeakoulututkinnoilla.

Jatkuvan oppimisen epätasaiseen jakautumiseen tulee joka tapauksessa kiinnittää huomiota, mikä on toki helpommin sanottu kuin tehty. Sosioekonomisten ryhmien erilaiset koulutusasteet ja -mahdollisuudet muodostavat oman monimutkaisen vyyhtinsä eri näkökulmineen. Yksi kevyemmistä keinoista puuttua koulutuksen kasautumiseen on varmasti se, että pyrimme pois liiasta tutkintokeskeisyydestä ja tarjoamme erityisesti korkeakoulutetuille mahdollisuuden maisteritutkintoa lyhyempään koulutukseen, jolle on aitoa kysyntää työmarkkinoilla. Etenkään, kun toisen tai useamman korkeakoulututkinnon suorittaminen ei näytä parantavan työmarkkinakehitystä pitkällä aikavälillä ja toisaalta toista tutkintoaan suorittavat viettävät koulutuksessa lähes saman ajan kuin ensimmäistä tutkintoaan suorittavat (Selvitys toisen tai useamman korkeakoulututkinnon suorittaneista, ETLA helmikuu 2023).

Lähteet

Alueelliset kehitysnäkymät kevät 2023 (TEM)

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometri lokakuu 2022

Helsingin seudun kauppakamarin rekrytointi- ja osaamiskyselyt 2020–2023

Helsingin seudun kauppakamarin suhdannepulssi 1/2023

Jatkuva oppiminen työorganisaatioissa: Mitkä keinot ovat tärkeitä ja miten oppiminen toteutuu? (Työterveyslaitos)

Lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2023 (TEM)

Mitä työkäiset ihmiset ajattelevat jatkuvasta oppimisesta? Kysely- ja haastattelututkimukset (JOTPA)

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen

Palvelualojen osaajabarometri 2022

Pk-yritysbarometri kevät 2023 (Suomen Yrittäjät, Finnvera, TEM)

Rakennusteollisuuden suhdannekatsaus maaliskuu 2023

Selvitys toisen tai useamman korkeakoulututkinnon suorittaneista (ETLA)

Teknolohiateollisuuden talousnäkymät 1/2023

Teknolohiateollisuus Alueraportti 1/2023

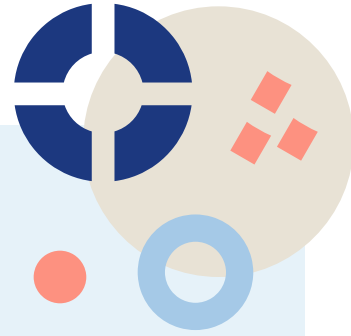
Tilastokeskus työvoimatutkimus

Työllisyyskatsaukset kevät 2023 (ELY-keskus ja TE-palvelut)

Työvoiman saatavuus, työvoimapula ja kohtaanto-ongelmat vuonna 2022. Työvoimatiekartat -hankkeen loppuraportti (TEM)

Työvoimatiekarttojen data-aineisto (TEM)

Työnvälitystilasto (TEM)

**Julkaisemme tutkimuksia ja selvityksiä
ajankohtaisista aiheista yhteistyössä eri
tahojen kanssa.**

**HELSINGIN SEUDUN
KAUPPAKAMARI**

Helsingin seudun kauppakamari
Käyntiosoite: Kalevankatu 12, 00100 Helsinki
Postiosoite: PL 68, 00131 Helsinki
www.helsinki.chamber.fi